

✱A✱S✱D✱

OBSAH 5. ČÍSLA 11. ROČNÍKU - 1979

Smysl mluvení a síla mlčení

Podmínky růstu

Věřím ... v Pána našeho,

Ježíše Krista

Náš milovaný bratr

Tichý Mojžíš a tvrdý faraón (5)

V zemi Amorejských

a Ammonitských

Teplo lásky

Kdo ukřižoval Krista?

Předcházejte rakovině

Händlův „Mesiáš“

Vy se ptáte, my odpovídáme

Ruce sepnuté k modlitbě

Milý otče, ...

Dwight L. Moody

ZNAMENÍ DOBY

*„A hleďte pokoje města toho,
do kterého jsem zastěhoval vás,
a modlivejte se za ně,
nebo v pokoji jeho budete mít pokoj.“
Jer 29,7*

MODLETE SE O MÍR

Modlit se o mír? Tak, jako pro mnohé věřící je to úplnou samozřejmostí, tak to může u jiných vyvolávat rozpaky a budit podezření. Modlit se o mír? Není to zbytečné? Není to troufalé a proti smyslu?

Mám za to, že podobné otázky si kladli už před více než dvaceti pěti stoletími zajatci v Babylóně, kterým psal prorok Jeremiáš dopis, z něhož je citován úvodní text. Byli přestěhováni do zcela cizího prostředí, které pro ně a pro jejich náboženství nemělo pochopení. Necitili se spojeni a svázáni se svým okolím. Mír? Snad by raději svolávali Boží tresty a soudy na ty, kteří se k nim chovali nepřátelsky. Možná, že si nechtěli přiznat, že se jich bezprostředně týká život jejich okolí, zřejmě chtěli zůstat úplně odděleni.

Prorok Jeremiáš to dobře věděl. Znal pocity, skrytá přání, tužby i naděje, a proto z Božího pověření vyzývá ke změně postoje. Umožňuje věřícím pohled do Božích plánů. Upozorňuje, že budoucí události se nebudou vyvíjet podle jejich přání. Radí, aby se neutěšovali iluzemi, ale raději se plně zapojili do soudobého života, aby využili přítomné možnosti. Radí, aby také změnili v jistém smyslu postoj ke světu, k tomu, co se děje okolo nich.

Jistě, žijeme ve zcela jiných poměrech a okolnostech. Doba nás staví před jiné problémy a do jiných situací, ale člověk zůstává v podstatě stejný, přetrvávají i určité prvky a nebezpečí v postoji věřících. I když k otázce přistupujeme z naprosto jiné pozice a vidíme ji jiným pohledem, přesto si myslím, že často prožíváme stejné napětí a překonáváme v sobě podobné zábrany.

Má to vůbec cenu zabývat se otázkou míru? Ne, že by to lidi nezajímalo, ale většinou upřímně cítí, že jsou příliš malí a neinformovaní, aby mohli do věci podstatně zasáhnout. Tvořit a udržovat mír, usilovat o uvolnění mezinárodního napětí, to je předností i povinností státníků. Oni vědí a mohou. Znaří souvislosti. Mohou mnohem lépe odhadnout skutečný stav věcí i hrozící nebezpečí. Mají možnost zasahovat a ovlivňovat běh událostí. U většiny prostých lidí však spíše pozorují tichou rezignaci a někdy dokonce otevřený odpor hovořit o míru. „Nás se to netýká! My nic nezmůžeme!“ I kdybychom jistě rádi křičeli se všemi lidmi dobré vůle a dožadovali se záruk trvalého míru, bude nás někdo poslouchat? Má to vůbec nějakou cenu? Zdá se mi, že je to univerzální problém, se kterým se setkávají všichni lidé bez rozdílu.

Věřící mají zřejmě ještě jeden problém navíc. Ve všech dobách hrozilo nebezpečí, že se budou chtít izolovat od ostatního světa a dění na něm, že budou vytvářet „gheta“. Pak měli vždy ještě další důvod, aby prohlásili: „Nás se to netýká!“ Náš Spasitel řekl jasně, že jeho království „není z tohoto světa“. Proto i my křesťané netoužíme po politické moci a nechceme udílet dobré rady, jak by se to či ono mělo dělat. Přesto si však musíme uvědomit, že ať chceme či nikoliv, žijeme na „jedné lodi“ se všemi ostatními lidmi. Úděl a okolnosti života lidí kolem nás jsou samozřejmě také údělem našeho života. Proto radil prorok Jeremiáš věřícím lidem kdysi: „... modlivejte se za ně Hospodinu, nebo v pokoji jeho budete mít pokoj.“ Máme povinnost usilovat o mír a o všechno dobré ve společnosti, ve které žijeme, protože jsme s ní spojeni. Nás se to také týká. Podporováním dobrých snah, usilím o mír, vytváříme příhodné životní podmínky také pro sebe.

Ze souvislosti vyplývá ještě další důvod, proč musel Boží prorok kdysi tak důrazně nabádat věřící, aby se modlili o mír, aby i tento problém přijali jako svůj. Možná, že ve všech pohromách chtěli vidět jen Boží trest a chápat je jako znamení Božích soudů. Žijeme v naprosto jiné situaci, ale nepřežívá i dnes něco z tohoto způsobu uvažování? Jistě jsme smutní při pohledu na zlo, které se děje kolem nás nebo které cítíme sami na sobě. Právem chápeme zvěsti o válkách i volání po míru eschatologicky — na základě Písma svatého jím rozumíme jako znamení doby. Ale nespádá nás to někdy, abychom se postavili do role proroka Jonáše v Ninive? Necítíme se někdy tak trochu jako oznamovatelé Božích soudů, které přicházejí jako důsledek lidské špatnosti? Necítíme se bezpeční ve stínu svého „břečťanu“ a nechceme pozorovat, jak to dopadne s těmi „ostatními“?

Patří k té šťastné generaci, která zná válku jen z vyprávění, fotografií a filmů. Nemám osobní zkušenost, ale snažím se domyslet, jak hrozný důsledek musí mít pro život každého člověka bez rozdílu. Otázka míru se nutně týká každého. Jistě že nemůžeme přímo rozhodovat nebo ovlivňovat běh událostí, ale můžeme své úsilí a svůj hlas spojit se všemi lidmi dobré vůle na celém světě, pak vlastně, i když možná neuvědomněle, vystupujeme ze své izolovanosti a zapojujeme se do zápasu o dobrou společnou věc. Vstupujeme „do světa“, kam nás posílá Kristus. Možná, že nebudeme hned a plně pochopeni, ale máme být podle svých možností přínosem v úsilí o dobro, jak to od nás Pán očekává. Zřejmě budeme vždy znovu prožívat napětí mezi oběma póly Kristova přání — „nehýt se světa“, ale vstupovat „do světa“ (Jan 17,15-18).

Jako věřící máme ještě další důvod modlit se o mír. Nejen proto, že se nás to také přímo dotýká, ale proto, že Kristus chce, abychom takto projevíli, že nám jde o dobro, prospěch a záchranu všech lidí. I když se můžeme cítit nepochopeni, i když nám snad může někdo křivdit, pak je to pro nás příležitost dokázat, kolik jsme se naučili v Ježíšově škole: „Já však vám pravím: Milujte své nepřátele a modlete se za ty, kdo vás pronásledují, abyste byli syny nebeského Otce“ (Mat 5,44). Kristova láska neignoruje skutečnosti, ale snaží se z nepřátelství vytvářet přátelství. Není naším úkolem hovořit jen o Božích soudech, mnohem více bychom měli hovořit o smíření a naději.

Modlit se o mír, to je naše křesťanská povinnost. Taková modlitba mění předně nás. Ovlivňuje náš postoj, přetváří naše pohnutky a vzbuzuje v nás Boží lásku a zájem o dobro všech lidí. Každé zapojení do řešení palčivých problémů nás vede k pocitu odpovědnosti. I když sami nemáme moc, jsme Písmem přímo vybízeni, abychom se modlili za ty, „kteří mají v rukou moc“ (1 Tim 2,1,2). Uvěřili jsme, že náš Pán je také Pánem dějin, a že může ovlivnit to, co my sami plně ovlivnit nemůžeme. Věříme, že modlitba má moc.

SMYSL MLUVENÍ

SÍLA MLČENÍ

„Hospodine, polož stráž mým ústům a hlídka ke dveřím mých rtů... abych nehřešil jazykem svým“ (Žalm 141,3; 39,2). Tak volal David, když viděl neblahé následky slov pronesených nevhodným způsobem, v nevhodnou chvíli a na nevhodném místě.

Nesprávné slovo může způsobit mnoho zla. Lidé častěji litovali toho, že mluvili, než toho, že mlčeli. Jak často by vzali rádi zpět slovo, které pronesli. Z takových bolestně prožitých zkušeností vzniklo přísloví: Mluví stříbro, mlčí zlato. Toto moudré rčení jistě vyjadřuje zkušenost mnohých, ale neplatí bez výjimky pro každou životní situaci. Mluvení není vždy stříbrem a mlčení není vždy zlatem. Tak jako si jedni trpce vyčítají, že mluvili, tak zase druzí trpí výčitkami svědomí a stále znovu si kladou otázku, proč nepozvedli svůj hlas na obhajobu pravdy, cti a spravedlnosti, proč mlčeli a nezastali se bezbranného a trpícího.

Když se David modlil, aby nehřešil svým jazykem, neprosil jen o moudrost, aby nehřešil nevhodným mluvením, ale také o sílu, aby se neprovinil nesprávným mlčením. Prosil o moudrost, kdy má promluvit a kdy mlčet.

MOC SLOVA

Člověk je jediným tvorem na této zemi, který byl obdařen schopností řeči. Těžko si dokážeme představit, jak by vypadal náš život, kdybychom neuměli vyjadřovat slovem své myšlenky, city, tužby a přání. I za tento dar bychom měli děkovat svému Stvořiteli. Měli bychom však prosit o moudrost, abychom ho správně využívali.

Bůh ukázal člověku svým příkladem a způsobem řeči, jak má vypadat správné mluvení. Základní požadavek je shodné vyjádření ve Starém i Novém zákoně. Apoštol Pavel napsal: „Mluvte pravdu každý se svým bližním“ (Ef 4,24). Písmo svaté klade důraz nejen na obsah, ale i na vnější stránku řeči: „Z vašich úst ať nevyjde ani jedno špatné slovo, ale vždy jen dobré...“ (Ef 4,29). „Vaše slovo ať je vždy laskavé a určité...“ (Kol 4,6). O mnohých lze říci, že si výrazy nevybírají nebo dokonce, že si vybírají ty nejhorší.

Většina lidí ráda mluví a nutně potřebují někoho, kdo by je poslouchal. Mluví jen, aby mluvili. Jednou je to

pouze nevinné povídání o ničem, jindy může být snahou zdůraznit vlastní důležitost nebo bolestným líčením svého utrpení a špatných poměrů. Mluví se o všem možném i nemožném. Když tito povídají lidé zvednou stavidla své výmluvnosti, není snadné zastavit příval jejich slov. Bible moudře varuje: „Mnoho mluvení se neobejde bez hříchu. Kdo drží své rty na uzdě, je moudrý“ (Přís 10,19).

Když někdo před soudem odpovídá na otázky, dává si na svou řeč velký pozor. Ví, že každé jeho slovo bude váženo a posuzováno. Obvykle bývá na to předem upozorněn. Ale zcela jinak si lidé počínají v běžných rozhovorech, kdy slovům nepřikládají velký význam. Ale Davidova prosba o Boží stráž k ústům se týká obvyklého mluvení všedních dnů. Prorok Malachiáš upozorňuje, že Boží andělé zaznamenávají hodnotu i pravdivost našich slov. Pán Ježíš tuto skutečnost potvrdil: „Právím vám, že z každého planého slova, které lidé promluví, budou skládat účty v den soudu. Neboť podle svých slov budeš ospravedlněn a podle svých slov odsouzen“ (Mat 12,36-37).

Třetí přikázání varuje každého, kdo hřeší jazykem proti Bohu a deváté toho, kdo hřeší slovem proti bližnímu. Mnozí lidé se při nejružnějších příležitostech rádi obírají smyšlenými i skutečnými poklesky svých bližních. Takto bývají napadeny a zveličeny nejen slabosti, ale bývají také znetvořeny, zesměšněny a potupeny ctnosti lidí nevinných a zásadních. Pomluvy, zkomožené pověsti jsou jako lavina, pod níž hynou nevinní. Tak jako jediná sirka může zapálit veliký les, tak může jediná nepravdivá zpráva zneklidnit nebo oklamat mnoho lidí, natropit mnoho bolesti a zla.

Daru řeči, který má sloužit k vyjádření skutečných myšlenek a pravdy, může být cílevědomě použito k jejich zastření. Žel, ve všech dobách bylo dost těch, kteří jinak smýšleli a jinak mluvili. Na jazyku měli med, ale v úmyslu se skrýval jed. Může se v takových případech říci „mluviti stříbro“?

KDY JE LÉPE MLČET

Mluvit se naučíme již v útlém dětství během poměrně krátké doby. Mluvit moudře, rozvážně a v pravý čas se

učíme celou řadu roků. Často se to člověk nenaučí ani za celý život. Kdosi upozornil na skutečnost, že máme dvě oči a dvě uši, ale jen jedna ústa. Máme tedy mnoho vidět, mnoho slyšet, ale málo mluvit. Při mluvení máme být tak opatrní, jako kdybychom zacházeli s nebezpečnou zbraní. Pronesené slovo nelze vzít zpět, ani zabránit jeho účinku. „Jazyk má ve své moci smrt i život. Jak se ho užívá, takový je z něho užitek“ (Přís 18,22). Apoštol Jakub varuje každého věřícího, který neumí ovládat svůj jazyk a nedokáže v pravou chvíli mlčet, že svou řečí může zmařit celý vliv své zbožnosti: „Domnívá-li se kdo, že je zbožný a přitom nedrží na uzdě svůj jazyk, klame tím sám sebe a jeho zbožnost je marná“ (Jak 1,26).

Je mnoho různých okolností, kdy je na místě mlčení. Kdyby bylo ve slovech obsaženo vše, museli bychom spolu stále mluvit. Existují však velké věci v životě, které se nedají slovy vyjádřit. Nejkrásnější city duše, nejhlubší prožitky spoluúčasti, vědomí závažnosti chvíle nedokáží lidská slova vyjádřit. Ani mistr slova, apoštol Pavel, nedokázal všechno popsat slovy. Když měl sdělit zkušenost nebeského zjevení, zůstal stát v mlčenlivé účt. Uvedomoval si, že není schopen žádným jazykem vyličit vrcholný zážitek a přiblížit jej těm, kdo nic podobného neprožili. Proto skromě vyznává, že se nesluší, aby člověk hovořil o tom, co nemůže postihnout slovy (viz 2 Kor 12,4). V takovém případě je aktivní mlčení na místě.

Největším vzorem mlčení je pro nás Pán Ježíš. Ve vrcholném údobí zkoušky a oběti majestátně mlčel. Byl proti němu inscenován soudní proces. Falešní svědkové pronesli křivá svědectví, nejvyšší kněz na něj dotíral otázkami, ale Ježíš mlčel. Mlčení nesvědčí o bezradnosti nebo rezignaci, ale dokazuje moudrou a velebnou důstojnost našeho Pána a Spasitele. Stejně mlčenlivý zůstal i před Herodesem. Herodes se chtěl jen rozptýlit, vidět zázrak od muže, o kterém tolik slyšel. Kladl mu mnoho otázek, ale Ježíš neodpovídal. Nepoužil moci slova ke své obhajobě. Stejně mlčenlivý zůstal i na kříži. Jediným slovem neodpověděl na posměšné výzvy. Naplnila se slova prorocké předpovědi: „... a neotevřel úst svých, jako ovce na porážku vedená a

jako beránek před tím, kdož ho stříhá, němý byl, neotevřel úst svých“ (Izai 53,7). Svým mlčením Pán Ježíš posiluje každého trpícího. Musíš-li někdy poslouchat slova plná zloby a hany, nevracej se zpět. Tvůj Spasitel je také nevracel. Svým mlčením můžeš zvítězit, odzbrojit hněv, dosáhnout trpělivosti svatých.

Mlčenlivé očekávání na Boha a důvěrné spolehnutí na jeho pomoc je projevem duchovní vyspělosti. Následovníci Ježíšovi se snaží být mu podobní v mlčenlivém snášení utrpení a protivenství pro spravedlnost. „V utišení a doufání bude síla takových“ (Izai 30,15). „Oni budou mlčet a Hospodin bude bojovat za ně“ (2 Moj 14,14). V moudrém a odevzdaném mlčení je skryta předivná síla. Takové mlčení není mlčením prázdnoty, ale mlčením síly a duchovní plnosti. Může v něm být obsažen pravdivý a bezúhonný život. Takové mlčení má cenu zlata.

KDY NENÍ SPRÁVNÉ MLČET

Mlčení nemusí být vždy důkazem duchovní vyspělosti. Může být projevem lenosti, myšlenkové nečinnosti, může svědčit o bezradnosti a nevědomosti. Může být výsledkem usvědčení

ze lži. Mlčení často není zlatem povahové ryzosti, ale spíše železem zarpullosti a odporu nebo tíživým olovem lhovosti. Když se dva lidé, kteří se nepohodli, zahálí do trvalého mlčení, zničí své přátelství nebo lásku. Jestliže někdo mlčí ze zatvřelosti nebo hněvu, pak takové mlčení naprosto není zlatem.

Kolik bylo vždy a je i dnes těch, kteří mlčí v přítomnosti zla a nepravosti. Svě opatrnictví omlouvají pochybným výkladem přísloví „Nehas, co tě nepálí“. Ze strachu nebo vypočítavosti mlčí tam, kde by měli promluvit a zastat se pravdy a spravedlnosti.

Také radostnou chválu uzdravených a svědectví přesvědčených učedníků nemohla umlčet nelibost farizejů. Pán Ježíš je hájil slovy: „Pravím vám, budou-li oni mlčet, bude křičet kamení“ (Luk 19,40).

SLOVO V PRAVÝ ČAS

„Všechno má svou dobu, každá činnost pod sluncem má svůj čas ... je čas k mlčení a čas k mluvení“ (Kaz 3,1,7). Týž pisatel poznamenává v knize Přísloví: „Jak dobré je slovo pronesené v pravý čas“ (Přisl 15,23). Když moudře použiješ své oči a uši, mnoho

uvidíš a uslyšíš, naskytne se ti dostatek příležitosti použít daru řeči skutečně k dobrému. Tvá řeč může působit jako hřejivý sluneční svit, pod nímž roztaje ledový příkrov srdcí. Tvá slova mohou podnítit ta nejlepší rozhodnutí a uvést do pohybu dobré síly a schopnosti. Mohou potěšit zarmoucené, povzbudit sklíčené, mohou poradit v tísní a odvrátit od zlého. Dobré slovo je lékem. Je to zárodek činu.

Chceš-li použít řeči skutečně tak, aby působila vždy k dobru tvému a k dobru druhým, chybi-li ti však moudrost, žádej ji přímo u dárce (viz Jak 1,5). Ten, kdo se s Davidem modlí, aby nehrěšil jazykem a ústy, ten může dosáhnout tohoto vysokého stupně. Tvá řeč nebude přinášet hřích a smrt, ale požehnání a život, dokonce život věčný. Umění správného mluvení i mlčení popisuje apoštol Jakub: „Všichni přece mnoho chybujeme. Kdo nechýbaje slovem, je dokonalý muž a dovede držet na uzdě celé své tělo“ (Jak 3,2). Prosme Hospodina, aby postavil svou stráž u dveří našich rtů. Ať jsou naše slova nemnohá, ale ať mají hodnotu stříbra a vedou k životu. Ať má naše mlčení hodnotu zlata a je známkou trpělivosti svatých.

PODMÍNKY RŮSTU

Zabýváme-li se vlastním já, odvracíme se od Krista, zdroje síly a života. Právě proto se satan stále snaží odvést naši pozornost od Spasitele a zabránit tomu, abychom s ním byli v souladu a ve spojení. Snaží se rozptýlit naši mysl světskými radovánkami, životními starostmi, potížemi a strastmi, nedostatky druhých lidí nebo vlastními chybami a slabostmi. Nedej se oklamat jeho výmysly. I mnohé z těch, kdo jsou opravdu svědomití a kdo chtějí žít pro Boha, svede často k tomu, že přemýšlejí o svých chybách a slabostech, a přitom doufá, že je oddělí od Krista, a tak nad nimi zvítězí. Neměli bychom proto myslet především na sebe a neměli bychom žít v úzkosti a strachu, zda budeme spaseni. To všechno nás odvrací od Zdroje síly. Svěř péči o svou duši Bohu a důvěřuj mu. Mluv o Ježíši a mysl na něho. Dovol, aby se v něm ztratilo tvoje já. Odlož všechny pochybnosti, zapuď všechny strach. Říkej spolu s apoštolem Pavlem: „Nežiji už já, ale žije ve mně Kristus. A život, který zde nyní žiji, žiji ve víře v Syna Božího, který si mne zamiloval a vydal sebe samého za mne“ (Gal 2,20). Svěř se Bohu. On

uchová to, co jsi mu svěřil. Odevzdáš-li se do jeho rukou, provede tě bezpečně úskalím. Když vzal Kristus na sebe lidskou podobu, připoutal k sobě lidstvo poutem lásky, jež nemůže přetrhnout žádná síla, leda se k tomu rozhodne člověk sám. Satan nás stále navádí a popouzí, abychom toto pouto přetrhli, abychom se rozhodli odloučit se od Krista. Proto musíme bdít, zapasit, modlit se, aby nás nic nemohlo svést k tomu, abychom si zvolili jiného pána. Můžeme tak učinit kdykoli, pro-

tože máme svobodnou vůli. Mějme proto stále upřený pohled na Krista a on nás zachová. Díváme-li se na Ježíše, jsme v bezpečí. Nic nás nemůže vytrhnout z jeho ruky. Vzhlížíme-li stále k němu, „tak jsme proměňováni k jeho obrazu ve stále větší slávě — to vše mocí Ducha Páně“ (2 Kor 3,18).

Takto získali první učedníci podobu drahého Spasitele. Když tito učedníci zaslechli slova Ježíšova, cítili, že Ježíše potřebují. Hledali ho, našli a následovali. Byli s ním v domě, u stolu, v pokoji i na poli. Stýkali se s ním jako žáci s učitelem, každodenně přijímali z jeho úst poučení o svaté pravdě. Vzhlíželi k němu jako služebníci ke svému pánu, aby se naučili svým povinnostem. Tito učedníci byli lidé, „podrobeni stejným strastem jako my“ (Jak 5,17). Sváděli týž boj s hříchem jako my. Bylo jim třeba téže milosti jako nám, aby mohli žít svatým životem.

Ani Jan, milovaný učedník, který se Spasiteli nejvíce podobal, neměl milou povahu od počátku. Byl nejen domýšlivý a ctižádostivý, ale i prudký a urážlivý. Když se mu však zjevila božská povaha Kristova, poznal své nedostatky a toto poznání ho pokořilo. Síla a trpělivost, moc a něžnost, vznešenost a pokora, které viděl v každodenním životě Syna Božího, naplnilo jeho duši obdivem a láskou. Každým dnem bylo jeho srdce přitahováno blíže ke Kristu, až v lásce k svému Mistru zapomněl na sebe. Jeho domýšlivost a ctižádost ustoupily působením přetvářející moci Kristovy. Oživující vliv Ducha svatého mu dal nové srdce. Moc lásky Kristovy způsobila změnu v jeho povaze. Takto se v důsledku projevuje spo-

lečenství s Ježíšem. Přebývá-li Kristus v srdci, mění se celá povaha od základu. Duch Kristův a jeho láska podmaňují srdce, povznášejí myšlenky a přání k Bohu a nebesům.

Když Kristus vstoupil na nebe, zůstal v jeho následovnících stále pocit jeho přítomnosti. Byla to osobní přítomnost plná lásky a světla. Ježíš, Spasitel, který s nimi kráčel a mluvil a který se s nimi modlil, který poskytoval jejich srdcím naději a útěchu, jim byl odňat na nebesa s poselstvím pokoje na rtech. A když ho přijal zástup andělů, zaslechli učedníci ještě zvuk jeho hlasu, který pravil: „A hle, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání tohoto věku“ (Mat 28,20). Kristus vystoupil na nebesa v lidské podobě. Učedníci věděli, že před trůnem Božím je stále jejich Přítelem a Spasitelem, že jeho láska se nezměnila, že je stále jedno s trpícími lidmi. Předložil před Boha zásluhu své drahocenné krve a ukázal své raněné ruce a nohy jako připomínku ceny, kterou zaplatil

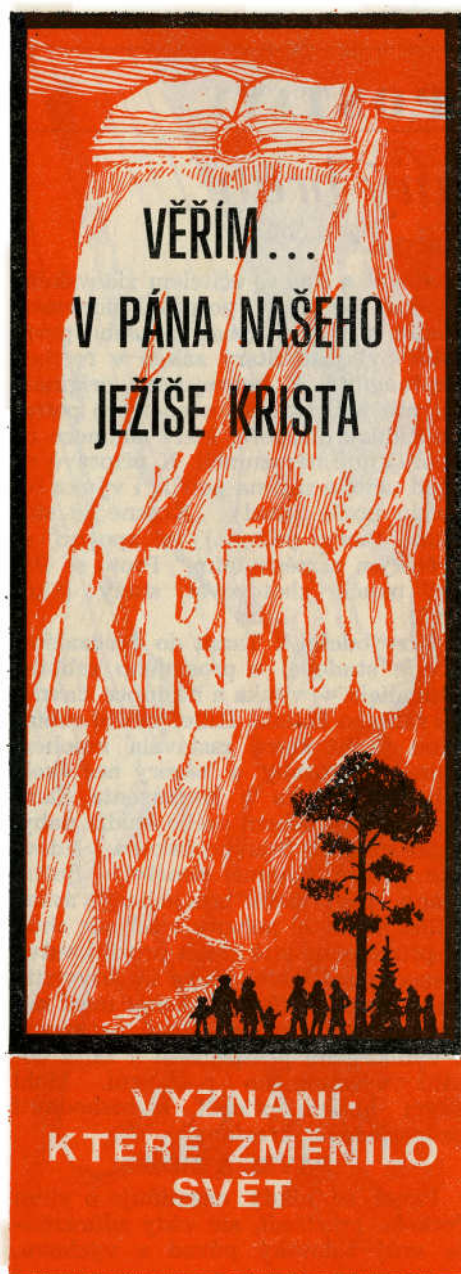
za vykoupené. Věděli, že vystoupil na nebesa, aby připravil místo pro ně, a že se vrátí a vezme je k sobě.

Když se učedníci sešli po nanebevstoupení svého Pána, přednesli Otci prosby ve jménu Ježíšově. S úctou a bázní se sklonili v modlitbě a opakovali zaslibení: „...budete-li o něco prosit Otce ve jménu mém, dá vám to. Až dosud jste o nic neprosili v mém jménu. Proste a dostanete, aby vaše radost byla plná“ (Jan 16,23.24). Pozvedali ruku víry výše a výše s pádným tvrzením: „Vždyť Kristus Ježíš, který zemřel a který byl vzkříšen, je na pravici Boží a přimlouvá se za nás!“ (Řím 8,34). Letnice jim pak přinesly přítomnost Utěšitele o němž Kristus pravil: „...ve vás bude“. A dále pravil: „Prospěje vám, abych odešel. Když neodejdu, přimlouve k vám nepřijde. Odejdu-li, pošlu ho k vám“ (Jan 14,17; 16,7). Od té chvíle přebýval Kristus skrze Ducha trvale v srdcích svých následovníků. Jejich společenství s ním bylo nyní těsnější, než když byl s nimi

osobně. Světlo, láska a moc Krista, který v nich přebýval, z nich vyzářovaly, takže lidé při pohledu na ně „žasli; poznávali, že jsou to ti, kteří bývali s Ježíšem“ (Skut 4,13).

Vším, čím byl Kristus učedníkům, chce být svým následovníkům i dnes, neboť ve své poslední modlitbě, kdy se kolem něho shromáždil malý hlouček učedníků, pravil: „Neprosím však jen za ně, ale i za ty, kteří skrze jejich slovo ve mne uvěří“ (Jan 17,20).

Ježíš se modlil za nás a prosil, abychom byli jedno s ním, jako je on jedno s Otcem. Jaká to jednota! Spasitel pravil o sobě: „Syn nemůže sám od sebe činit nic...“ (Jan 5,19); „...Otec, který ve mně přebývá, činí své skutky“ (Jan 14,10). Přebývá-li Kristus v našich srdcích, bude v nás působit „chtění i činění toho, co se mu líbí“ (Fil 2,13). Budeme pracovat tak, jak pracoval on; budeme projevovali téhož ducha. A tak, milujeme-li ho a přebýváme-li v něm, budeme růst „v Krista. On je hlava...“ (Ef 4,15).

Křesťanství je životně spjato se jménem Ježíše Krista. Názvy „křesťan“ — „kristovec“ byly původně hanlivé přezdívky následovníků Ježíše Krista. Kdyby křesťanství Krista ztratilo, stalo by se bláhovým snem, snad morálním systémem nebo nějakou formou humanismu.

Někteří náboženští představitelé se dnes snaží najít styčné body a společné rysy křesťanství a nekřesťanských náboženství. Šíří se názor, že každé náboženství má v sobě něco dobrého a pozitivního, pokud má společného jmenovatele označovaného jménem — Bůh. Navrhují vytvořit jedno univerzální celosvětové náboženství, které by obsahovalo ty nejlepší prvky ze všech náboženských systémů. Očividně se pokoušejí o nemožné. Už jen proto, že jednotlivá náboženství a církve používají stejné nebo podobné termíny, ale chápou je naprosto odlišně. Podstatně jinak rozumí termínům Bůh, hřích, spasení a mnoha dalším. Nemají stejný záměr, nesledují též cíl, nestaví na stejných základech. Křesťanské učení o plánu spasení v Kristu a o trojjediném Bohu se hluboce liší od názoru judaismu nebo islámu, o náboženstvích Dálného východu ani nemluvíme.

Cím více bychom se snažili sjednotit vyznání jednotlivých náboženství, tím více se zvýrazní jejich rozdíly. Křesťanství se ode všech ostatních náboženství liší hlavně a předně jedinečnou osobností — Ježíšem Kristem. Kristus obstál ve zkoušce času. V něm chápeme smysl svého života a cíl lidských dějin. Vede nás od pocitu beznaděje a marnosti k životu zacílenému a naplněnému. V Kristu poznáváme Boží řešení problému zla. Ježíš je zástupcem v jednání s lidmi. On je viditelným zjevením neviditelného Boha. To je podstatná část vyznání víry, vlastně základ křesťanského učení a téma apoštolského hlásání. Bůh v Kristu pře-

klenul propast mezi sebou a člověkem. Pro nás je Ježíš Kristus největším jménem v dějinách. Jsme si vědomi, že je také jménem nejproblematictější. Pro ně bylo vedeno mnoho diskusí, prudkých sporů a žel i válek. Je to jméno, pro které byli mnozí ochotni obětovat všechno, i vlastní život. Jméno, které nejvíce zapůsobilo ve známých dějinách. Jméno, které nás znepokojuje, nutí zaujmout postoj, ale také dává naději. Buď je pro nás předmětem sporů a diskusí, nebo předmětem a smyslem víry. Náš názor a postoj k Ježíši ovlivňuje způsob myšlení a udává motivaci našich činů.

Jistě i v nekřesťanských náboženstvích mohou být mnohé pozitivní hodnoty. Jistě se každé z nich snaží poznávat pravdu. Ovšem, žádné z nich nemůžeme ztotožňovat s pravdou, jaká je v Kristu. Jedinečnost křesťanství je pouze a výhradně v Kristu. Křesťanství bez Krista, bez plného a správného vztahu k němu je buď tragickým omylem nebo naprostým nesmyslem. Dnes jako kdysi studují mnozí lidé filosofii, teologii a hlavně dějiny, aby ověřili a prověřili všechno, co kdy bylo o Kristu řečeno nebo napsáno. Archeologové se snaží vypátrat co nejvíce informací o době a okolnostech, v nichž Kristus žil a vystupoval, aby nabyli jistoty, jak to s Kristem vlastně bylo. Všichni si zřejmě vždy znovu uvědomí, že osobnost Krista byla pro všechny věky problematická, že pochybovat o Kristu se nezačalo až v naší moderní době. Podle záznamů evangelií už v Ježíšově době probíhalo mnoho sporů o to, kdo je vlastně Ježíš z Nazareta. Mnozí z jeho současníků vyjadřovali pochybnosti o jeho mimořádném původu a poslání, už pro ně to byla sporná osobnost. Mnozí jej obdivovali, ale jiní tvrdili: „Copak to není syn tesaře z Nazareta?“ Copak to není zcela obyčejný člověk? Horliví farizeje se

popuřovali nad tím, že se Ježíš prohlašoval za Božího Syna, podle jejich názoru se rouhal. Již tehdy bylo na Ježíše Krista mnoho názorů. Situace se během doby nezjednodušila.

Někteří lidé dnes řadí Ježíše Krista mezi mýtické postavy, které nikdy neexistovaly. Celé učení o Kristu považují za jednu z těch špatných pohádek, které se nedají vyprávět dětem. Nebo je chápou jako zosobnění názorů, tužeb a nadějí prvních křesťanů. Jako důvod uvádějí často fakt, že o Ježíši nehovoří římscí historikové, kteří jinak velmi podrobně zaznamenali události prvního století. Je pravdou, že nepopsali Ježíšův život, protože se odehrával daleko za hranicemi jejich zájmů. Nikdy nepřekročil hranice Palestiny, nijak neovlivňoval politické dění své doby. Neměl žádné mocenské ambice. Ovšem historikové jako Plinius, Tacitus a Josefus Flavius zaznamenali jinou důležitou skutečnost. Už v prvním století se římská moc střetla s křesťany, kteří odmítli vzdávat božskou úctu císaři, protože ctili Ježíše Krista. Dějepisci se v tomto smyslu zmiňují o křesťanech i o Kristu — předmětu jejich víry.

Je mnoho lidí, kteří sice nepopírají, že tu žil Ježíš — člověk, ale mají za to, že teprve křesťanská církev ho povýšila na Krista — Spasitele, opředla jeho život mnoha zázraky a nadpřirozenými projevy, aby mu dodala vážnosti a významu. Je vůbec možné, aby si evangelisté vymysleli Krista, aby pracovali Kristovskou legendu? Jsem přesvědčen, že kdyby tomu tak bylo, zcela jistě by vymysleli jiného, populárnějšího Krista. Osvícenský francouzský filosof Jean Jacques Rousseau kdysi prohlásil: „Pisatelé židovství by si nikdy nevymyslili ani tón evangelií ani jejich mravouku. Evangelium je tak nenapodobitelné, že jeho vynálezci by zasloužili větší obdivu než ústřední postava — samotný Kristus.“ Jak by si mohli tito lidé vymyslet nauku, která byla zcela cizí tehdejšímu myšlení a přáním lidí? Žádný židovský pisatel by nikdy nevymyslel Krista, protože pro Židy to byla představa vždy skandální. Kdo by si za vůdce vyvolil popraveného zločince? To nešlo vymyslet. Židé jistě čekali Mesiáše, ovšem mocného osvoboditele, který by je zbavil nenáviděných Římanů. Představa biblického Krista jim byla cizí a urážela je. Ve světě tenkrát většinou převládal vliv řecké idealistické filosofie. Pro řecké filosofy byla nauka o umírajícím Spasiteli a zvláště o vzkříšení příliš fantastická a bláznivá, než aby se jí vážně zabývali. Apoštol Pavel shrnul své zkušenosti, které získal kázáním o Kristu, v listě Korintským: „...ale my kážeme Krista ukřižovaného, Židy to uráží a ostatní to považují za hloupost“ (1 Kor 1,23). Evangelisté nezapsali své úvahy a reflexy, ale jak sami svědčí, popsali své zkušenosti s Kristem: „Co bylo od počátku, co jsme slyšeli, co jsme na vlastní oči viděli, na co jsme hleděli a čeho

se naše ruce dotýkaly, to vám zvěstuji“ (1 Jan 1,1). Jiní zaznamenali zprávy, které ověřili a doložili svědectvím přímých účastníků: „I když se již mnozí pokusili sepsat vypravování o událostech, které se mezi námi naplnily, jak nám je předali ti, kteří byli od počátku očitymi svědky a služebníky Slova, rozhodl jsem se také já, když jsem vše znovu důkladně prošel, že ti o tom v pravém sledu, vznešený Theofile, vypíši, abys poznal hodnověrnost toho, v čem jsi byl vyučován“ (Luk 1,1-4).

Velkým svědectvím pro Krista jsou proroctví Starého zákona. Předpověděla dobu a mnohé podrobnosti Ježíšova života. Kdyby jediný člověk prorocky předpověděl čas a způsob Kristova příchodu a kdyby Pán Ježíš opravdu přišel shodně s tímto proroctvím, byl by to projev božské síly. Ale tu je mnohem víc. Celá řada mužů po staletí předpovídá týž příchod. Celý národ jej hlásal, aby nakonec vydal svědectví jistoty, kterou má a od níž nemůže být odvrácen žádnými hrozbami ani násilím. Mesiášská proroctví

Starého zákona, která se přesně naplnila na Kristu, jsou jak důkazem inspirace Písma, tak důvodem pro víru v Krista. Naplnilo se na něm více než tři sta proroctví a to není náhodné. V Kristu se naplnila celá předzvěst a očekávání Starého zákona.

Během druhé světové války navštívil vojín židovského původu několikrát křesťanské shromáždění. Kazatel vždy nadšeně a zaníceně hovořil o Ježíši Kristu. Při první vhodné příležitosti navštívil vojín představitele své náboženské obce a zeptal se: Jaký je rozdíl mezi naším Mesiášem a Ježíšem Kristem? Rabin odpověděl: Náš Mesiáš má teprve přijít, křesťanský už dávno přišel. Vojín chvíli mlčky přemýšlel a pak řekl: Ale až náš Mesiáš přijde, v čem bude převyšovat Ježíše Krista?

Jako odpověď bychom snad mohli uvést slova R. W. Youngse: „Nikdy nebude nikdo lepší než Ježíš“ ... Vůbec si nedovedeme představit život lepší, než byl Ježíšův, mocnější a působivější poselství než učení Ježíše Krista.

BIBLICKÉ POSTAVY

5

Náš milovaný bratr

JINDŘICH MARCOLLA

„Já jsem Žid a narodil jsem se v Tarsu v Kilikii, ale vychován jsem zde v Jeruzalémě. V Gamalielově škole jsem byl přesně vyučen zákonu našich otců“ (Skut 22,3). „Byl jsem obřezán osmého dne, jsem z rodu izraelského z pokolení Benjaminova, Hebrej z Hebrejů; jde-li o zákon — farizeus; jde-li o horlivost — pronásledovatel církve; jde-li o spravedlnost podle zákona, byl jsem bez úhony“ (Fil 3,5,6). Žádná jiná postava Písma neřekla o sobě a svém původu tolik, jako apoštol Pavel.

PAVLOVO MLÁDÍ

MLádí Saula z Tarsu má dvě období. Dětství a mládí v rodném městě a léta studia v Jeruzalémě. Některí se domnívají, že Pavel odešel z Tarsu do Jeruzaléma již jako dítě. Většina vykladačů se však shoduje v tom, že tam odešel až za vzděláním.

Z toho, co o něm čteme, poznáváme, že Pavel byl hrdý na svůj židovský původ a na své rodné město. Tarsus bylo universitní město, úřední a obchodní středisko kraje. Jeho rodiče byli pravověrní Židé a zároveň římscí občané. Pavel neopomněl za určitých okolností zdůrazňovat, že již od narození má práva římského občana (Skut 22,28). Pavel vyrůstal ve světě řecké vzdělanosti, řeckého jazyka a obyčejů. To, že znal řeckou literaturu, dosvědčují i dva jeho odkazy na řeckou literaturu, zaznamenané v jeho listech a kázáních.

Pavlovi rodiče záhy rozhodli, že má

studovat a stát se učitelem židovského zákona. Od dětství poznával židovskou tradici v místní synagóze. Jeho první biblí byl jistě Starý zákon v řečtině, Septuaginta. Z hebrejského originálu jej přeložili židovští učenci pro potřebu Židů v diaspoře, kteří namnoze už hebrejštině nerozuměli. K přípravě na úřad učitele zákona patřila i výuka řemeslu podle zásady: „Krásné je studium thory (zákona) ve spojení se světským zaměstnáním.“ Proto se Pavel naučil zhotovovat stany (Skut 18,3).

Brzy odešel z Tarsu do Jeruzaléma a zde studoval u proslulého rabbiho Gamaliela — vnuka a nástupce slavného rabbiho Hillela. Hillel založil rabínskou školu, která zastávala mnohem volnější způsoby a názory než škola jeho současníka a konkurenta Šammaie. Pavel během svého studia nabyl velké znalosti Starého zákona i židovské tradice. Šammai nenašel v Božím plánu spásy místa pro pohany, avšak Hillel nejen že pohany vítal, ale chtěl je přímo plánovitě získat pro židovství. Nepochybně Pavel již ve škole vycítil, kolik práce je třeba vykonat mezi ne-židovskými národy. Jistě studoval s vynikajícím prospěchem a záhy dosáhl významného postavení. Mohl svým hlasem přispět k rozhodnutí pronásledovat křesťany.

PAVEL A ŽIDÉ

Pavel se nikdy nezmiňuje o vlivu řeckého prostředí, ale vždy zdůrazňuje svůj židovský původ a výchovu.

Musíme pro úplnost také dodat, že i mezi samotnými křesťany bylo a je mnoho názorů a pohledů na Ježíše Krista. Někteří v něm viděli a vidí pouze člověka mimořádného, zvláštního, to ano, ale člověka. Dosáhl vysoké mravní úrovně a prožil hlubokou náboženskou zkušenost. Za Božího Syna byl však nanejvýš přijat, či povýšen při svém křtu. V tomto pohledu je Ježíš pouze vzorem plného člověka, demonstrací toho, jak si Bůh představuje lidský život a dokonalý charakter.

Jiní v něm viděli pouze a výhradně Boha, který se stal člověkem pouze zdánlivě. Vypadal a jednal jako člověk. Zdánlivě zemřel a vstal z mrtvých, ale to jen lidé tak viděli. Ve skutečnosti se nic takového nestalo. Křesťanská církev se od začátku snažila čelit podobným nebiblickým názorům, proto ve všech krédech je nejvíce pozornosti a místa věnováno právě vyznání víry v Ježíše Krista.

Jsou i takoví věřící, kteří mají za to, že Bůh se chtěl naučit milovat lidstvo. Proto poslal svého Syna na svět, aby se stal člověkem. A tak v Kristu a

s Kristem začal Bůh milovat hříšné lidi. Zastánci podobných názorů ignorují základní zvěst o Pánu Ježíši. Bůh poslal svého Syna právě proto, že lidi nesmírně miloval. Pro jejich záchranu byl ochotný obětovat svého Syna. „Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby každý, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný“ (Jan 3,16).

V dobách duchovní výše měla církev Krista za střed svého života, smysl svého jednání, práce a naděje. Jakmile ztratila ze svého zřetele Krista, začaly se v jejích řadách šířit mocenské ambice, bludy a cizí vlivy. Kristus se stal fetišem na pokraji skutečného zájmu. Církev tak ztratila svou velikost i své poslání. Chce-li se znovu stát silnou, živou církví, která má poslání a poselství, musí znovu pozornost soustředit na Krista a odložit všechny ostatní zájmy. Bez Krista nemůžeme prožívat duchovní obnovu. Bez něj nemůžeme dosáhnout většího vzájemného porozumění. Život bez Krista je prázdný a bezcílý.

Evangelista Matouš (16. kapitola) za-

znamenal rozhovor učedníků s Pánem Ježíšem. Kristus se tázal, za co ho pokládají lidé. Apoštolové pohotově odpovídají: za Jeremiáše, Eliáše nebo jednoho z proroků. Pak se Pán obrací k samotným učedníkům a ptá se na jejich mínění. Za všechny odpovídá Petr: „Ty jsi Kristus, Syn živého Boha.“ To je křesťanské vyznání víry. Pán Ježíš však Petra upozornil: „To jsi nepochopil svým rozumem, na to jsi nepřišel svým uvažováním; to ti zjevil Bůh.“ Na tuto skutečnost nesníme nikdy zapomenout, chceme-li poznávat Ježíše Krista. Abychom poznali svého Pána a porozuměli jeho dílu, není třeba velkého studia, vzdělání nebo přečtení mnoha knih. Touto cestou nedojdeme ke Kristu. Musíme se nechat v pokoře ovlivnit Bohem, oslovit Duchem svatým a přijmout vírou. S Ježíšem se musíme osobně setkat a přijmout jej jako Pána svého života. Každé takové setkání člověka změní, utiší jeho duchovní žízeň a dá novou naději. Příště si řekneme o Kristu z hlediska Písma svatého a naší osobní zkušenosti.

-kn-

Podtrhuje skutečnost, že byl horlivým farizeem. Hlavním soupeřem konzervativní strany farizeů byli silně liberální saduceové. I v pozdějších dobách jako křesťan mnohdy připomíná, že stále zastává biblické přesvědčení farizeů.

Farizeové vycházeli z přesvědčení, že dějiny mají smysl a cíl, že Bůh vidí události dějin, které vyvrcholí příchodem Mesiáše. Tomu mohl apoštol Pavel věřit i jako křesťan. Ovšem, v této myšlence šel dál, věřil, že Mesiáš již přišel v osobě Ježíše Krista.

Farizeové věřili v život věčný. Apoštol Pavel zdůraznil tento bod víry, když se hájil před veleradou a pak ještě jednou, když stál před králem Agrippou. „Nyní stojím před soudem, protože trvám na zaslíbení, které dal Bůh našim otcům. Dvanáct kmenů našeho národa doufá, že tohoto zaslíbení dosáhne a slouží horlivě Bohu dnem i nocí. Pro tuto naději jsem, králi, obžalován od Židů“ (Skut 26,6-8). Ale jako křesťan musel jít dál. Věděl, že kdo odmítne skutečnost zmrtvýchvstání Kristova, nemá naději na zmrtvýchvstání. „Zvěstuje-li se však o Kristu, že byl vzkříšen, jak mohou někteří mezi vámi říkat, že není zmrtvýchvstání? A jestliže Kristus nebyl vzkříšen, pak je naše naděje klamná, a klamná je i naše víra ... Avšak Kristus byl vzkříšen jako první z těch, kdo zesnuli“ (1 Kor 15,12.14.20).

Farizeové věřili v existenci andělů a satana. Saduceové to popírali. Apoštol Pavel přijetím Krista nezměnil své přesvědčení, ale pochopil tuto pravdu v nových souvislostech. Věřil, že na kříži Kristus přemohl satana a že andělé jsou jen služební duchové vysílání k službě těm, kdo mají dojít spase-
ní (Žid 1,14).

Apoštol Pavel si nezachoval jen víru v učení Písma, ale také způsob jeho argumentace prozrazuje vzdělání farizea. Každé tvrzení dokládá citátem Starého zákona. Každý, kdo čte epistolu Galatským, musí žasnout, jak mistrně apoštol vykládá mnohdy nevyky-
le starozákonní části. Když tvrdí, že slib daný Abrahamovi se naplnil na Kristu, dovozuje to skutečnost, že hebrejské slovo „potomek“ je použito v jednotném čísle. Používá argumentace přesně jako jeho učitel. Jednu část Písma vykládá jinou.

V jedné části se však Pavel naprosto liší od svých učitelů. Farizeové byli legalisté — zákoníci. Snažili se dodržovat zákon do všech podrobností. Nešlo jim jen o psaný zákon, nýbrž také o předpisy, tradice, které postrádají biblickou autoritu. Podle nich nemůže dosáhnout spasení nikdo, kdo neplní zákon do všech podrobností. Pavel propadl hluboké beznaději. I když se snažil přesně dodržovat zákon, poznal, že se mu to nedaří. Mohl sice tvrdit, že je před zákonem bez úhony, ale poznal, že je to před Bohem nedostačující. Čím více se snažil konat dobro, tím více si uvědomoval, že toho není schopen. Díky tomu mohl plně pochopit, co pro nás Ježíš Kristus vykonal. Uvědomil si své nedostatky tak jasně, že se zařadil mezi největší hříšníky. V Ježíši Kristu poznal svobodu od hříchu, založenou na Boží milosti. „Co bylo zákonu nemožné pro lidskou slabost, to učinil Bůh: Jako oběť za hřích poslal svého vlastního Syna v těle, jako má hříšný člověk, aby na lidském těle odsoudil hřích ... Jestliže však mocí Ducha usmrcujeme hříšné činy, budeme žít ... Tak také Duch přichází na pomoc naší slabosti“ (Řím 8,3.13.26).

PAVEL PRONÁSLEDOVATEL

Pavel jistě rád věřil tomu, že Bůh zasáhne do dějin a osvobodí svůj lid. Židé věřili, že až přijde Mesiáš, Kristus, učiní je Bůh velkým národem. Obě jména znamenají „Pomazaný“ — Mesiáš hebrejsky, Kristus řecky. Měl přijít za dramatických okolností jako král, potomek starého Davidova rodu. Má osvobodit Jeruzalém a vyhnat nenáviděné Římany. Když však přišel z Nazareta a hovořil o sobě jako o Mesiáši, nepřekvapuje nás, že mnozí odmítli v něho uvěřit. Nesplňoval jejich představy. Narodil se za nekrálovských okolností, neměl armádu, dával najevo, že odmítá násilí, z chrámu nevyhání Římany, ale předpovídá své utrpení a smrt.

Pavel stejně jako židovští vůdci pohrdal ukřižovaným Ježíšem. Ještě více ho pobuřovalo tvrzení Ježíšových následovníků, že Kristus vstal z mrtvých a že vstoupil do nebe. To Pavel nemohl přijmout. Pohrdal všemi křesťany. Jakým právem si troufali vinu za Ježíšovu smrt svalovat na osvěcené židovské vůdce?

Když se jeden z Ježíšových následovníků odvážil veřejně tvrdit, že židovské náboženství i chrám ztratily vý-

znam, poznal apoštol Pavel a ostatní vůdcové národa, že nastal čas, kdy musí zasáhnout. Nemohli už jen sledovat přívržence „této cesty“, protože se stali hrozbou celému židovskému systému. Štěpána ukamenovali, Pavel stál na blízku a hlídal pláště těch, kdo popravu vykonávali. Když viděl, že křesťané opouštějí Jeruzalém, pochopil, že zásah proti Štěpánovi přispěl jen k rozšíření křesťanství do dalších krajů. Křesťané se dostali také do Damašku. Pavel věděl, že velekněží mají právo žádat vydání židovských zločinců i z jiných oblastí říše. Proto si vyžádal pověřovací list, který by ho opravňoval pronásledovat křesťany i v Damašku a předvést je k soudu.

PAVLOVO SETKÁNÍ S JEŽÍŠEM

Na cestě do Damašku prožil jedinečnou zkušenost, která od základu změnila jeho život. Tříkrát je líčená v knize Skutků apoštolských. To dokazuje, jakou důležitost jí přisuzoval nejen Pavel, ale i mladá křesťanská církev. Všechna podání nejsou stejně podrobná a nelíčí všechno. Apoštol byl nucen při různých příležitostech zdůrazňovat vždy jinou stránku této skutečnosti. V podstatných bodech jsou však všechna podání shodná. Pavel jel do Da-

mašku, aby pronásledoval křesťany, když pojednou „spatřil světlo z nebe jasnější než slunce a slyšel hlas oslaveného Krista: Proč mě pronásleduješ?“ (Skut 26,14).

Pavel prožil hlubokou změnu. Pochopil, že se doposud mýlil. Kristus nepřišel jako vojevůdce, ale jako služebník. Jeho boj nebyl namířen proti Římanům, ale, jak to později sám vyjádřil, „proti mocnostem, silám a všemu, co ovládá tento věk tmy“ (Ef 6,12). Ježíš z Nazareta, kterým doposud pohrdal, stál nyní před ním jako Syn Boží a Pán jeho života. Pavel se podřídil, jak sám později vyprávěl králi Agrippovi: „A tak jsem se, králi Agrippa, nemohl postavit proti nebeskému vidění a kázal jsem nejprve obyvatelům Damašku a Jeruzaléma a po celé Judské zemi, pak i pohanům, aby se v pokání obrátili k Bohu a podle toho žili.“

Nejhorlivější pronásledovatel křesťanství se stal jeho největším obráncem. Opustil kariéru a slávu, kterou mohl mít mezi Židy a stává se bezvýhradně poslušným vzkrísleného Krista. Po této převratné zkušenosti odešel do Damašku, sice oslepen prudkým světlem, ale s duchovním zrčením Ježíše.

V zemi AMOREJSKÝCH a AMONITSKÝCH

První země, kterou si podrobil izraelský lid po svém čtyřicetiletém putování na poušti, byla říše Amorejských, nad níž vládl ezebonský král Seon. Tato země se rozprostírala od řeky Arnon, jež tehdy tvořila severní hranici Moábu, až po řeku Jabok. Možná ji přidělil dvěma izraelským kmenům — Ruben a Gád. Východně od tohoto území, v pouštní oblasti, kterou rovněž zabraly zmíněné dva kmemy, žili Ammonitští — polokočovný národ sbratřený s Moábskými. Severně od Jaboku se nacházel Galád, jež Izraelité odňali amorejskému králi Ogovi z Bázan.

MOZAIKOVÁ MAPA PALESTINY

Z Moábu jsem odjel na sever. První významné místo na mé cestě bylo Medaba, známé z mnoha biblických textů (Joz 13,9; Izai 15,2 aj.), a dále ze zmínky na kamenu Mésa. Medaba, křesťanská vesnice v převážně islámské zemi, se stala proslulou, když tam byla nalezena v podlaze jednoho starého chrámu mozaiková mapa z 6. století po Kristu. Stalo se to v roce 1884 při stavebních pracích. Žel, že hlavní části této mapy byly již předtím zničeny. Zachován zůstal jen rozsáhlý fragment nepravidelného tvaru — deset metrů dlouhý a přesně pět metrů široký — a několik menších kousků. Mapa, která se skládala z desítek tisíců barevných kamenů, obsahovala v neporušeném stavu zobrazení celé Palestiny a částečně také Sýrie a Egypta. Jistě, že i zlomky jsou mimořádně cenné, neboť umožňují identifikovat mnohá palestinská města, jež již přesná poloha byla předtím neznámá.

Velmi netrpělivě jsem čekal, kdy budu moci vidět a studovat mozaiku, neboť jen několik dnů před příjezdem do Medaby jsem dostal vědeckou práci o této mapě.

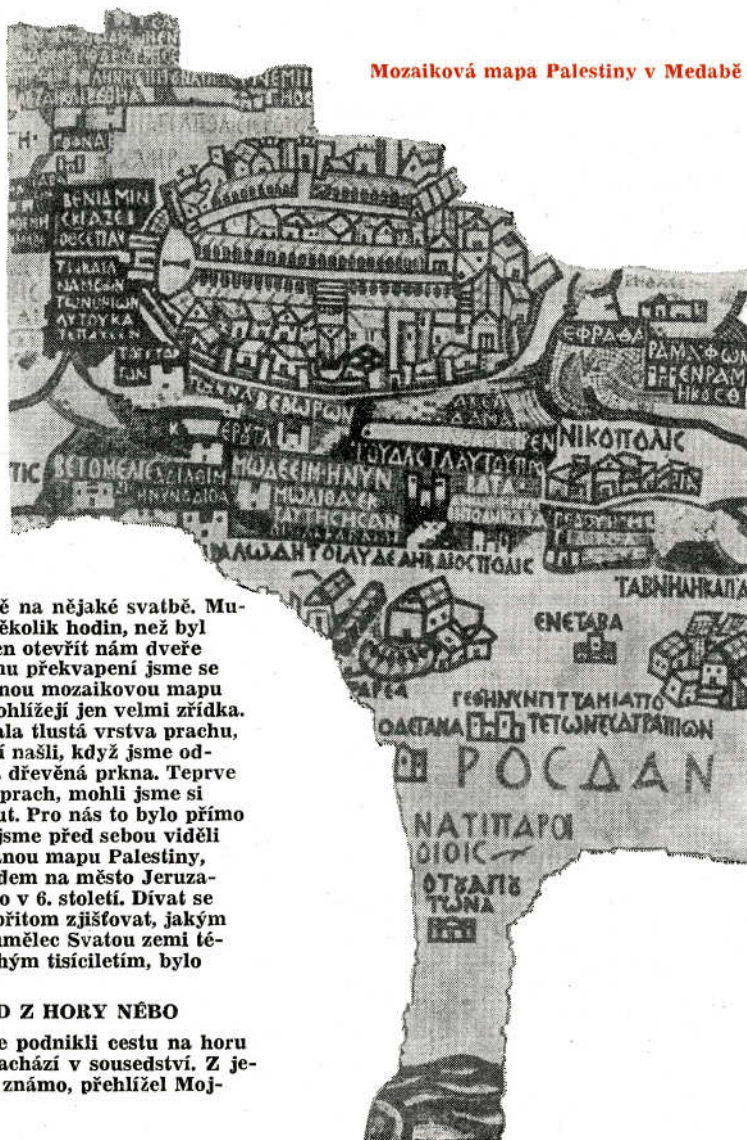
Když jsme přijeli do vesnice, kostelník

chrámu byl právě na nějaké svatbě. Museli jsme čekat několik hodin, než byl konečně připraven otevřít nám dveře chrámu. K našemu překvapení jsme se dověděli, že vzácnou mozaikovou mapu si návštěvníci prohlíží jen velmi zřídka. To také dokazovala tlustá vrstva prachu, kterou jsme na ní našli, když jsme odstranili ochranná dřevěná prkna. Teprve když byl smeten prach, mohli jsme si mapu prohlédnout. Pro nás to bylo přímo vzrušující, když jsme před sebou viděli nejstarší zachovanou mapu Palestiny, spojenou s pohledem na město Jeruzalém, jak vypadalo v 6. století. Dívat se na to všechno a přitom zjišťovat, jakým pohledem viděl umělec Svatou zemi téměř před půlruhým tisíciletím, bylo úchvatné.

POHLED Z HORY NÉBO

Z Medaby jsme podnikli cestu na horu Nébo, která se nachází v sousedství. Z jejího vrcholu, jak známo, přehlížel Moj-

Mozaiková mapa Palestiny v Medabě

žíš před svou smrtí zaslíbenou zemi. Jeli jsme asi půl hodiny, než jsme se dostali nahoru do výšky 806 metrů nad mořskou hladinou. Pod námi se prostíralo Mrtvé moře, jehož západní pobřeží jsme mohli sledovat směrem na jih až k Engadi. Přesně na západě ležely holé svahy judských hor, výběžky Judské pouště; popředí tvořily tropické roviny Jericha a jordánské údolí. Na západním horizontě jsme rozeznali tři věže na Olivetské hoře, na severu horu Garizim a Hóbal a samařské pohorí. Na nejvzdálenějším severu jsme mohli ještě rozeznat splývající obrysy hor Gelboe a Tábor, jež se nacházejí na okraji jezreelské roviny.

Před několika lety se při vykopávkách na hoře Nébo dostaly na denní světlo zbytky křesťanského chrámu ze 4. století. Zdá se, že byl vybudován na místě staré svatyně, o jejíž existenci se dá usuzovat podle textu na kamenu Mésa (z 9. století př. Kr.), o němž jsme se zmínili již dříve. Moábský král Mésa uvádí ve svém nápisu, že dobyl Nébo a odtamtud — kromě kořisti — odvěkl nádobí Hospodinovo. To mohlo patřit jen hebrejské svatyni. Zda byla pamětním místem na počest Mojžíše, který tam zemřel, nebo zda byla jedna z oněch „výsostí“, to nevíme.

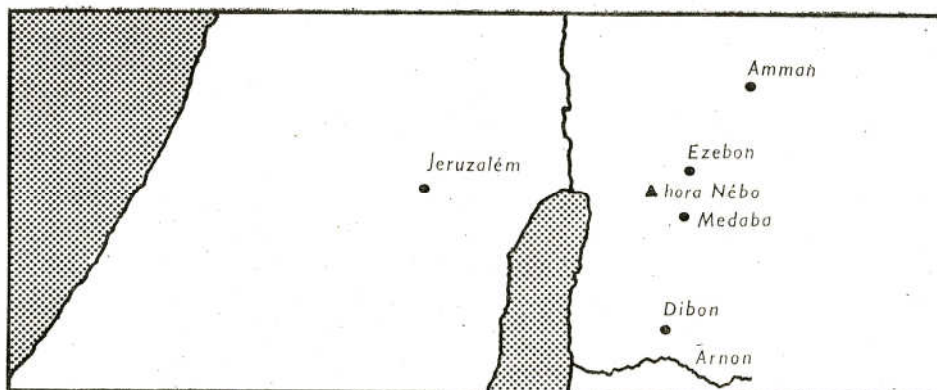
Když jsme se dívali na mírně zvlněnou rovinu, která obklopuje horu Nébo, snažili jsme se představit si, co asi prožíval Mojžíš před pětácti stoletími, když stál na stejném místě jako my. Před sebou měl vytouženou zaslíbenou zemi; dole v údolí se rozprostíral tábor izraelského lidu. Mojžíš asi bolestně pociťoval skutečnost, že je tak blízko cíle, a přece ho nemůže dosáhnout. Bylo pro něho bolestné i to, že musí opustit lid, se kterým po čtyřicet let sdílel těžkosti a strádání, vítězství i úspěchy, a odejít po způsobu všech lidí.

PŘES EZEBOU DO AMMÁNU

Jeli jsme opět směrem dolů, podruhé jsme projeli vesnicí Medaba a pak jsme odbočili na sever, abychom navštívili Ammán. Deset kilometrů severně od Medaby jsme projížděli kolem rozsáhlých zřícenin Ezebonu, toho Ezebonu, který je znám ze Starého zákona. Za Mojžíšových dob byl sídlem Seona, krále Amorejských (5 Moj 2,30). Při pohledu na poměrně velký pahorek a při zkoumání několika střepin nádob, jež všude ležely roztroušeny ve velkém množství, kladli jsme si otázku, jaké poklady asi skrývá tato vyvýšenina země. Zřejmě tam bývalo sídlo králů. Jako archeologové jsme přirozeně doufali, že jednoho dne bude vykopána tato amorejská královská rezidence. Přitom by mohly být vyproštěny nedocenitelné historické prameny: královské archivy hlíněných tabulek nebo kananejské umělecké předměty podobné jako v Ras Šamra, anebo monumentální nápisy vyryté na kamenech jako na kamenu Mésa v Dibonu. Takové myšlenky nám stále táhly hlavou, když jsme se zastavili na místech, která měla ve starověku zvučná jména, jejichž ruin se ještě nedotkl rýč archeologa.

Bylo to v roce 1953, kdy jsem poprvé viděl ezebonské zříceniny a přemítal jsem o nich takovým způsobem. Tehdy jsem nemohl tušit, že po patnácti letech povedu na tomto místě první archeologickou akci.

Expedice z roku 1968, skládající se ze 42 členů a 146 jordánských pomocných sil, patří již minulosti. Plánují se další vykopávky. I když první akce učinila jen počáteční krok ve zkoumání ruin onoho starověkého města, dosavadní výsledky již daleko překonaly naše očekávání. Dalším pracím v hromadách ezebonských rumišť hledíme vstříc s plnou důvěrou, neboť nás jistě přivedou k tomu, že budeme moci rekonstruovat historii onoho starodávného města. V posledních dnech výkopových prací v roce 1968 byl ostatně objeven ostrakon (střepina nádo-

by) ze 6. nebo 5. století př. Kr., jenž obsahuje seznam jmen napsaných hebrejským písmem. Doufáme, že toto první svědectví o starém Ezebonu v podobě nápisu je předzvěstí dalších dokumentů, jež čekají jen na to, abychom je vynesli na světlo denní.

Dalším cílem našeho cestovního programu byl Ammán, hlavní město dnešního Jordánského království. Před 45 lety bylo toto město jen ubohou arabskou vesnicí. Nyní je moderním městem, jež poskytuje veškerý komfort a v němž možno koupit vše, co si kdo přeje. Vedle bohatství, přepychu a paláců je tam mnoho bíd v chýších chudáků i chatrčích arabských uprchlíků ze západní Palestiny. Pro nás, kteří jsme se museli v zajordán-

ských pouštích po celé dny zříkat jakéhokoli pohodlí, ukázalo se toto město přirozeně nejdříve ze své nejlepší stránky; čekaly tam na nás vítané příjemnosti života jako holičství, restaurace a koupelny.

Moderní Ammán je pokračovatelem někdejšího města Ammonitských, jež se v bibli nazývá Rabba. V 5 Moj 3,11 je o něm zmínka poprvé, a to v souvislosti s „železným ložem“ krále obrů Oga z Bázan, který sám „pozůstal z obrů“. Město Rabba bylo známé za doby Davida. Tehdy poručil Joáb, velitel izraelského vojska, svému bratru Abizai, aby držel Ammonitské v šachu, zatímco on sám postupoval proti Medabě (2 Sam 10,9-14). O rok později obléhal Joáb město Rabba.

Pohled z hory Nébo

Tichý Mojžíš a tvrdý faraón

MILOSLAV ŠUSTEK

O dalších cestách a činech Mojžíšových podává Písmo tuto zprávu: „Hospodin řekl Áronovi: Jdi na poušť naproti Mojžíšovi. Áron šel, setkal se s ním u Boží hory a políbil ho. Mojžíš oznámil Áronovi všechna Hospodinova slova, s nimiž ho poslal, a všechna znamení, kterými ho pověřil. Pak šel Mojžíš s Áronem a shromáždili všechny izraelské starší. Áron vyřídil všechna slova, která mluvil Hospodin k Mojžíšovi a Mojžíš učinil před očima lidu znamení. A lid uvěřil. Když slyšeli, že Hospodin navštívil Izraele a že pohleděl na jejich pokoreni, padli na kolena a klaněli se mu“ (2 Moj 4,27-31).

Bůh sám poslal Árona, aby se setkal se svým bratrem, od něhož byl tak dlouho odloučen. Ukázal mu, že se spolu setkají na holé poušti nedaleko Orébu. Můžeme zde pozorovat podivuhodnou prozřetelnost Boží v tom, jak požehnaně se setkávají věřící příbuzní a přátelé. Áron si pospíšil, aby projev svou poslušnost vůči Bohu a svou lásku k bratru. Objali se ve vzájemné oddanosti. Když pak v rozhovoru zjistili bezprostřední vedení Boží, tím radostněji v řeči pokračovali. Políbili se také, ne pouze na důkaz bratrské oddanosti, ale i na znamení srdečné účasti v díle, k němuž byli společně povoláni. Mojžíš informoval svého bratra o příkazu, který obdržel od Boha, i o instrukcích pověření s ním spojených. Z toho plyne poučení i pro nás, že to, co známe o Bohu, máme zpřístupňovat také druhým. Ti, kteří pracují ve stejném Božím díle, mají si vzájemně vyprávět zkušenosti a jeden druhého plně chápat.

Je pozoruhodné, s jakou vírou a poslušností Izraelci přijali Mojžíšovu a Áronovu zprávu. Když tito dva bratři řekli to, co měli naříditi říci a vykonali to, co vykonati měli, setkali se s větším porozuměním, než jaké si sami představovali. Lid uvěřil tak, jak to Bůh předpověděl, u vědomí, že „nikdo nemůže těch divů činit, leč by Bůh byl s ním“ (Jan 3,2). Vzdali chválu Bohu, padli před ním na kolena a klaněli se mu. Tím nevyjádřili pouze svou pokornou vděčnost Pánu, který je pozvedl a poslal jim vysvoboditele, ale také svou radostnou ochotu zachovávat řády a respektovat metody osvobození.

„Potom předstoupili Mojžíš a Áron a řekli faraónovi: Takto praví Hospodin, Bůh Izraele: Propust' můj lid, ať mi uspořádá slavnost v poušti“ (2 Moj 5,1).

Mojžíš a Áron, kteří vyřídili své poselství starším izraelským, u nichž se setkali s ochotným přijetím, měli nyní jednat s faraónem, před jehož tvář předstoupili s nebezpečím vlastního života. To platilo zvláště o Mojží-

šovi, který před čtyřiceti lety zabil Egyptana — otrokáře. On však nezapomněl na ujištění Hospodinovo: Zemřeli všichni, kteří ti ukládali o život“ (2 Moj 4,19).

Poselství těchto dvou mužů se nelíbilo faraónovi, neboť se týkalo dvou choulostivých bodů: jeho cti a jeho zisku. Věrní poslové směle vyřídili svůj úkol, ať bude faraón ochotný, nebo nikoli. Požadavek mužů Božích byl zbožně smělý: „Takto praví Hospodin, Bůh Izraele: Propust' můj lid!“ Když měl Mojžíš mluvit se staršími lidu, bylo mu naříděno, aby nazýval Boha „Bohem otců jejich“. Když však jednal s faraónem, jmenuje Boha „Bohem Izraele“. V bibli je zde Hospodin poprvé takto jmenován. On již není Bohem Jáкова — Izraele, osoby, ale Bohem lidu, který má být vysvobozen z otroctví. Od tohoto lidu očekával Hospodin bohoslužbu a oběti. Proto měli svobodně odejít, aby praktikovali své náboženství, aniž by tím nějak uráželi pohanské Egyptany.

Faraónova odpověď byla tvrdá a smělá: „Kdo je Hospodin, že bych ho měl uposlechnout?“ V této otázce byla jasná odpověď. Je-li vyzván, aby se podřídil, vyvěšuje vlajku vzdoru, zastrahuje Mojžíše a Boha, který jej posílá, a kategoricky odmítá propustit lid. Nechce o tom jednat, nechce snést ani zmínku o těchto věcech: „Kdo je Hospodin? Já ho ani neznám, ani se o něj nestarám; nectím jej, nebojím se ho!“ Lid, který tenkrát zastupoval Mojžíš se svým bratrem, byl pohrdaným, utlačovaným a zotročeným lidem, pokládaným za „ocas národa“. „Kdo je Hospodin, abych ho uposlechl? Já, všemocný král a pán Egypta, obrovské země, mám poslouchat Boha chudého, pasteveckého, zotročeného lidu? Ne, to je pod mou důstojnost! Odmítám odpovídat na jeho požadavky!“

Konečná výrok monarchův zněl: „Hospodina neznám a Izraele nepustím!“ Bratři prosí: „Dovol nám nyní odejít do pouště na vzdálenost tří dnů cesty a přinést oběť Hospodinu!“ Zprávy o zájmu, který vzbudili tito dva muži mezi lidem, donesly se až ke králi. Ten hořel hněvem: „Proč, Mojžíši a Árone, odvádíte lid od jeho práce? Jděte ke svým robotám!“ Písmo praví dále: „A faraó pokračoval: Hle, lidu země je teď mnoho a vy chcete aby nechali svých robot?“ Onoho dne přikázal faraó drábům nad lidem a jeho dozorcům: „Propřístě nebudete vydávat lidu slámu k výrobě cihel jako dříve. Ať si jdou slámu nasbírat sami! Ale uložte jim dodat stejné množství cihel, jaké vyráběli dříve. Nic jim neslevujte! Jsou líní. Proto křičí: Pojd-

me obětovat svému Bohu. Ať na ty muže těžce dolehne otročina, aby měli co dělat a nedali na lživé řeči“ (2 Moj 5,2-9).

Tvrzení monarchovo, že lid je líný, a proto chce jít obětovat, bylo falešné. Města, která tito chudí postavili faraónovi a další ovoce jejich práce byla svědectvím, že nebyli líní. To si vzal král jen záminku, aby mohl zvětšit jejich břemena. Mojžíše a Árona obvinil, že odvádějí lid od robot marnými a lživými řečmi. Boží slova jsou tu nazvána prázdnými a lživými slovy, zatímco tito mužové vedli lid k poctivé práci.

Ve svém otroctví zapomínali Izraelci do značné míry na zákon Boží. Zanedbávali často i svčení soboty pro množství práce, které jim ukládali dozorcí. Faraón podezřívá lid, že se chce vzbouřit proti robotě. Chtěl zmařit jejich plány. Téhož dne vydal rozkazy, jimiž ještě více ztížil jejich práci a více si je podrobil. Nejběžnějším stavebním materiálem byly tehdy cihly, sušené na slunci. K jejich výrobě bylo třeba i mnoho slámy, která se řezala a míchala s jilem. Faraón přikázal, aby pracujícím nyní nebyla dodávána sláma, aby si ji obstarali sami a přitom odevzdali stejný počet cihel.

Bible líčí živé další utrpení lidu: „Dozorci z řad Izraelců, které nad nimi ustanovili faraónovi drábové, byli biti. Vytykalo se jim: „Proč jste v těchto dnech nevyrobili tolik cihel jako dříve?“ Dozorci z řad Izraelců přišli tedy a úpěnlivě volali k faraónovi: „Proč tak jednáš se svými otroky?“ ... Faraó odpověděl: „Jste lenoši líní! ... Hned jděte dělat! Sláma vám dodávána nebude, ale dodávku cihel odevdáte!“ ... Když vycházeli od faraóna, narazili na Mojžíše a Árona, kteří se s nimi chtěli setkat. Vyčítali jim: „Ať se zjeví nad vámi Hospodin a rozsoudí. Vy jste pokazili naši pověst u faraóna a jeho služebníků. Dali jste jim do ruky meč, aby nás povraždili“ (2 Moj 5,14-21).

Mojžíš zde prožívá těžší zklamání než před čtyřiceti lety, když jej jeden Izraelce tvrdě odsuzoval, protože se ostře postavil proti drábovi. Tichý muž byl velice zarmoucen. Po celé zemi se ozýval zoufalý křik starých i mladých a všichni ho obviňovali, že on je příčinou nastalých změn. On, který se uměl ztížit před Bohem, hledal i nyní tvář Páně na modlitbě. V úzkosti volal: „Panovníče, proč jsi dopustil zlé na tento lid? Proč jsi mě vlastně poslal? Od té chvíle, co jsem předstoupil před faraóna, abych mluvil tvým jménem, nakládá s tímto lidem ještě hůře. A ty jsi svůj lid dosud nevysvobodil.“

Mojžíš a Áron podali dostatek důkazů o své dobré vůli vysvobodit lid. Jelikož však osvobození nepřišlo okamžitě, jsou pokládáni za nepřátele. Lid se měl pokorit před Bohem a čekat trpělivě na Boží zásahy jako tichý Mojžíš, který se čtyřicet let na poušti učil tichosti a pokoře. Mojžíš klade Bohu svá „proč“, aby se mu svěřil se svým trápením. On mu důvěřuje, ne-

boť další kapitoly v bibli podávají jasné svědectví o tom, jak věrně plnil Boží požadavky a jak věrně stál při svém ztročeném lidu.

Lid se domníval, že získá svobodu bez jakékoli zkoušky víry a bez utrpení nebo protivenství. Nebyli dosud na svobodu připraveni. Měli slabou víru v Boha a nebyli ochotni trpělivě snášet strasti své doby, než je Hospodin uzná za hodné toho, aby zasáhl v jejich prospěch. Mnozí byli ochotni zůstat raději

v otroctví než čelit nesnázím, spojeným s vysvobozením. Někteří si osvojili zvyky Egyptanů natolik, že by raději byli zůstali v Egyptě. Proto je Bůh nevysvobodil prvním projevem své síly před faraónem. Řídil události tak, aby se ve větší míře projevilo tyranství egyptského krále a aby se sám mohl zjevit svému lidu.

Mojžíš je příkladem nejtiššího muže i zde. Bolí ho, že starší izraelští obviňují jej i jeho bratra, že při prvních

těžkostech skládají ruce v klín, že mají tak malou víru. Jde však se svým žalem jen k Bohu, jemu na modlitbě vy-leje své srdce, jemu si postěžuje, jemu předloží všechny otázky, týkající se lidu i sebe. Důvěřuje Hospodinu, že on odpoví a to nejen slovem, ale i činem. On bude umět krotit tvrdého faraóna, on zasáhne ve prospěch bezbranných, on se zastane svého služebníka, který nehledá svou slávu, ale jen čest jména Božího.

TEPLO LÁSKY

Z jara, když jsou rostlinky ještě malé a slabé a stromy jsou obalené květem, sleduje starostlivé oko zahradníka venkovní teplotu. Pokud to jen jde, dělá všechno možné, aby uchránil plody před mrazem. Láska a přívětivost v manželství jsou tou nejlepší ochranou před mrazem. E. G. Whiteová napsala kdysi jednomu poněkud hrubému maželovi dopis, z něhož vyjímáme:

„Když ses oženil, tvoje manželka tě milovala. Byla vždy velmi citlivá, ale přesto na tom nemusela být zdravotně tak, jak je tomu nyní, kdybys jí byl projev il trochu laskavé péče. Tvoje přísnost a chlad vytvořily z tebe ledovec, který zapřičinil to, že zamrzla náklonnost a láska. Tvoje neustálé výtky a vyhledávání chyb působilo jako krupobití na slabou rostlinku. To tvoji manželku téměř ubilo. Dovolil sis být nepřijemný a nabručený. Choval ses ke své ženě tak, jako by ti byla přítěží, jako by neměla právo štědře užívat tvých sympatií. Všechno to je pro ni tak zmalomyslnující, že pro-padá beznadějí a nemá už sílu vzepřít se, ale ještě více se krčí před nárazy mrazivého víchru. Je nervově nemocná. Kdyby žila

v příjemném manželství, byl by její zdravotní stav zcela uspokojivý. Po celou dobu vašeho manželství byl ve vaší rodině hostem satan a radoval se z vaší duševní bída.“

Když oba manželé nejsou na stráži, mohou se mezi ně vlízt rušiví činitelé. Dost často se stává, že během let se objeví cizí muž nebo žena, kteří se nám zdají přitažlivější nežli náš manželský partner. Může se dokonce stát, že objevíme určitý kladný vzrušující typ, který nás bude znovu a znovu okouzlovat. V této chvíli nezapomeňme, že silná přitažlivost k novému ideálu a trvalé porozumění s ním není jedno a totéž. Příklad: Nabídněte dítěti v jedné ruce křajíc chleba s máslem a v druhé ruce šlehačkový dort. Zcela jistě sáhne po dortu, protože je velmi přitažlivý a lákavý. Zkusme však dávat dítěti třeba jen týden šlehačkový dort ráno, v poledne i večer. Již druhý den si bude upřímně přát chléb s máslem. Chléb se nepřejí ani po osmdesáti letech. Správný partner v manželství je jako chléb, který po celý život nezevšední. Když někdy v životě potkáme „šlehačkový dort“, pak děkujeme nebi, že s ním nejsme oddá-

ni a vzpomeňme si na dítě a chléb!

Mnoho lidí si pohrává s myšlenkou, že nevěra není nic tak zlého. Přece však vždy přináší s sebou nezměrnou bolest a velké utrpení. Právě zde je třeba vyhnout se pokušení hned v samém začátku. Kdo vynáší z manželství tajnosti a dokonce si stěhuje na svého partnera, dostal se už na kluzkou cestu. Jak lehko najde takový nařikající u osoby druhého pohlaví „soucit“, který je začátkem katastrofy. Pro toho, kdo musí zažít nevěru ze strany svého partnera, je to příšerný objev, pocit, jakoby se mu všechno v životě zřítlo.

V takové chvíli se chraňme unáhlených činů a mnoha slov. Čím méně o tom budeme mluvit s jinými, tím lépe. Kdo to neprožil, nemůže pochopit a porozumět pocitu opuštěnosti, šoku a ponížení toho, kdo je podvedený. Není divu, že první myšlenka je: rozvod. „Nemohu tomu věřit, chtěla bych vrátit listy v kalendáři zpět. Důvěřovala jsem mu a byla jsem šťastná. Zdá se mi, jakoby se přede mnou zavřel celý svět. Jak se mohu dívat do budoucnosti, jak mohu ještě důvěřovat jeho lásce?“ Tak nařiká žena-matka u lékaře. Lékař je zkušený muž, snaží se ženu uklidnit a dává jí několik námětů k přemýšlení. „Vaše bolest je velká. Teď však

musíme rozumně uvažovat, abychom to zlé ještě nezhoršili. Pomyslete na to, že váš muž se přiznal ke své chybě a prosil vás o odpuštění. Lituje toho. Sám také trpí, prožívá strašnou krizi, kdy opovrhne sám sebou. „Co si jen pomyslí o mně ostatní lidé? Abych se teď nikde ani neukázal. A když se o tom dovědí moje děti, jak budou smýšlet o svém otci?“ Jednejte velmi moudře, to znamená, teď v okamžiku prvního rozčilení nejednejte raději vůbec. Můžete dělat jediné: Proste Boha o sílu dokonale odpuštění. Odpuštění a zapomenout na to, co se stalo, je jistě moudřejší než uvažovat o rozvodu. Dejte svému muži i před dětmi příležitost, aby v budoucnu dokázal, že lituje svého chybného kroku a že ho napravil svým novým životem. Manžel vás prosí o odpuštění. Jistě to bude pro vás těžké, ale zachraňte, co se zachránit dá. Budete-li statečná, možná, že zachráníte vše. A nikdy si nebudete muset vyčítat, že jste svého muže svou nesmířitelností zahнала na špatnou cestu.

Vím, vaše bolest je nesmírná, ale může se zahojit a zahojí se, když uděláte to, co my lékaři přednášíme v každém kursu první pomoci. Při zlomenině musí být postižená část narovnána a pak zpevněna. Jen absolutním klidem se může zahojit. A nezapomeňte: rozvod pro-

blém neřeší, naopak, skýtá příležitost, aby narůstaly nové problémy.“

Poznenáhlu se žena trochu uklidnila a odešla domů. V následujících dnech hodně přemýšlela a rozvažovala. Což neměla mezi známými dost ukázek rozvedených žen? Dala si poradit a dokázala svému muži pomoci. Rána se zacelila, nikdo se jí více nedotkl. Jak byla později šťastná, když viděla svého muže v radostné pohodě s dětmi.

Zcela odlišně jednali dva mladí manželé, u nichž se vůbec nejednalo o nevěru. Oba však byli velmi nesmířlivého ducha a panovační, takže rozkol mezi nimi se neustále prohluboval. Posléze stáli oba před rozvodovým soudcem a každý dokazoval, že se vůbec nikdy nemilovali. Tvrdili to přesto, že každý z nich měl doma ještě svazek dopisů, v nichž se ujišťovali o vzájemné lásce. Je to příšerné, co všechno se nahává při rozvodových řízeních. Starý, zkušený soudce píše ve svých vzpomínkách toto: „Kdo měl možnost pozorovat, jak se manželé při rozvodových řízeních dokáží pronásledovat, jak po sobě hází špínou, jako by zcela zapomněli, že se kdysi milovali a spolu prožili ty nejintimnější chvíle, ten by se musel s odporem odvrátit, když slyší, jak ve své zášti a zlobě, v něž se proměnila jejich láska, vůbec nejsou s to objektivně léčit a hodnotit věci a zážitky.“

A když je pak rozsudek vyřčen, přichází vystřízlivění. Odstupem času dochází velmi často k projevům lítosti. Mnozí mužové a ženy, kteří jsou rozvedeni již několik let, litují svého někdejšího rozhodnutí. Také ti nemnozí, kteří chtěli začít znovu a lépe, se nemohou vyrovnat s minulostí. Těžce na ně doléhá vzpomínka a pocit, že zanedbali nebo dokonce zničili něco neopakovatelného. Také následující manželství je poznamenáno stíny a ranami z předchozího manželství, které se nikdy zcela nezahojí.

Rodiče musí v souvislosti s rozvodem myslet také na své děti. Jen si představte úděl „rozvedených sirotek“. Jaké násilí je páčeno na duších těchto dětí! Jsou jisté případy, kdy rozvod je nevyhnutelný, nemá-li trpět tělo i duše dítěte i matky. Rozvod by však nikdy neměl být východiskem nebo útekem tam, kde je nějaká naděje na zlepšení.

Chci ještě ukázat na vliv prostředí. Když to v některém manželství začíná skřípat, velmi často by manželství mohlo být zachráněno, kdyby se přátelé a známí snažili ho udržet, místo aby hned radili rozvod, jako „jediné možné“ řešení. Poslyšme slova ženy, která deset let po rozvodu napsala do jednoho časopisu své zážitky. Mohly by být radou a pomocí mnohému manželství, které ještě nedospě-

lo k závěrečnému stupni v rozvodovém řízení. Pisatelka vypráví: „Kdybych ještě jednou byla v téže situaci, nedala bych se s manželem rozvést, ani bych nedala souhlas k manželově návrhu na rozvod.“

Nechci ze sebe setřást odpovědnost za své činy — a ani to není možné — přece se však po desíti letech musím ohlédnout

ho nejhoršího. Kdo se rozváděl, ten zná rozčarování, když se na jednou ze všech stran — často z nejužšího kruhu přátel muže nebo ženy — ozývají jen samé zápory o partnerovi. „Víš, kdysi jsem ti to nemohla říci, ale teď ti to řeknu na rovinu. Já jsem Janu také nemohla ani cítit... A protože jsi teď také poznal, jaká opravdu je, i já ti řeknu, že...“

zpět, zda mé přítelkyně a moji známí se také trochu nezasloužili o mé neodvolatelné rozhodnutí. Nebylo by se vyvíjelo všechno zcela odlišně, kdyby mě okolí působilo více pozitivně než negativně? Zpočátku to bylo jen zcela neurčité podezření, že mé manželství není úplně takové, jak by mělo být. Mé okolí, které pozorovalo první projevy krize, je považovalo za neměnný a nezhoditelný stav našeho manželství. Z neurčitého podezření se vyvinulo pevné přesvědčení.

Věrnost je nejdůležitějším základem každého manželství a je také prvním článkem, který je ohrožen při každém začínajícím odcizení. Pokud je manželství v pořádku, slyší většina manželů a manželek o svém partnerovi jen samou chválu. Avšak v okamžiku, kdy dojde k první trhlině, všechno se mění. Přivalí se obrovská vlna to-

padesátkrát více pil, než jak to tenkrát dělal, přece dnes vím, že to nebyl dostačující důvod, aby dítě přišlo o otce. Po deseti letech uvědomělm snaze, kdy jsem svému dítěti chtěla zajistit dobrou a normální existenci, vím, že pro jednoho z rodičů je to nadlidský úkol, takřka beznadějný počinání. Téměř každý otec je lepší než žádný...

Kdyby bylo naše manželství vydrželo, byl by náš chlapec, který žil pod vlivem mých nedostatků, našel vyvážení v „chybách“ otce — dá-li se o tom vůbec mluvit.“

Tento příklad ukazuje naplno to, co jsme si dosud o manželství zdůraznili.

Jedině boj proti vlastnímu já může zachránit narušené manželství. Nesmíme se nečinně dívat na věci a dát volný průběh pocitům. Lítování sebe také nijak nepomáhá. Tam, kde je v domově místo pro ducha Kristova a jeho odpouštějící lásku, tam lze dobře vyřešit i ty největší těžkosti. Ve většině případů nejsou problémy tak těžké, jak se nám zdají, když se je nejsnažíme urovnat. I v těch nejkrásnějších manželstvích přijdou někdy chladné dny a mrzutost a nepřívětivost zasahuje city.

Kristovu výzvu ke změně myslí a odpouštění bychom měli uplatňovat i v manželství. Slovo z kříže má ještě dnes svou přetvořující moc. Z biblického hlediska jsou krize manželství většinou důsledkem hříchu. Z hříchu nás může osvobodit jen Ježíš Kristus, který může zachránit také i naše manželství.

To je jediná, opravdová a praktická cesta, která není na konci zabeďněna prkny. Není to nějaká filosofická slepá ulička, na jejímž konci bychom stáli se smutně svěšenou hlavou. Když na sebe necháme působit Božího Ducha, pak nastává znovuzrození. Duch svatý nás jako rentgen prosvítí až do základů srdce, odhalí vše špatné a celou bytost člověka zasáhne očištný proces. Vedle pramene, z něhož vytékají všechny zlé zvyky a způsoby, vytryskne nový, silnější pramen. Tak jako je světlo silnější než tma, život mocnější než smrt, tak to nové smýšlení, nový duch zvítězí nad starým životem. Ať jsou zlé způsoby jakkoli silné, Boží moc je silnější. Pak je to už jen otázka času, otázkou zlomení okovů všech špatných zvyků a odpouštění všech jejich následků.

Velkou pomocí v manželské krizi je upřímná modlitba a důvěra v Boha. Když se člověk přestává modlit, usazuje se v jeho srdci nenávist a samospravedlnost. Pod vlivem Ducha Kristova poznáváme i svoje nedostatky. A to poznání je také cestou ke zlepšení manželských vztahů. Písmo svaté nám radí: „Buďte k sobě navzájem laskaví, milosrdní, odpouštějte si navzájem, jako i Bůh v Kristu odpustil vám (Ef 4.32).“

Tenkrát při rozvodu nešlo o žádnou aféru nevěry. Domnívala jsem se, že musím své dítě chránit před otcem, který se trochu víc díval do sklenice...

Kdyby byl otec mého dítěte

Kdo UKŘIŽOVAL KRISTA?

Představujeme vám jednu kapitolu z knihy „Pit z pramenů“ (Boir aux sources), která chce řešit vztahy mezi židovstvím a křesťanstvím. Představuje příčiny i tragické důsledky dějinného rozchodu. Ukazuje také možnosti opětovného sblížení, aniž by jednotlivé strany musely zapřít svou podstatu. Autor Jacques Doukhan se narodil židovským rodičům a byl vychován v židovském prostředí. V raném mládí se stal adventistou a vystudoval na našem semináři. Dosáhl doktorátu na universitě ve Strasburgu za práci v oboru staré hebrejské literatury. Jako pracovník francouzské akademie věd prováděl výzkumy v Jeruzalémě. Doktorát teologie získal v roce 1978 na Andrewsově universitě. Nyní přednáší na našem semináři ve Francii.

KDO TO KŘIČEL?

Kdo křičel: „Ukřížuj ho!“? Většina lidí by zřejmě bez váhání odpověděla: „No přece Židé!“ Jistě, ale dříve než obviníme celý národ, prozkoumejme znovu všechny dostupné informace. Po pravdě odpověď není tak jednoduchá a jednoznačná. Zprávy, které máme k dispozici, se přímo hemží nejasnostmi a protichůdnými informacemi.

Z chování lidí té doby se nedá předvídat nepřátelský vztah ke Kristu. Naopak, všude kudy Ježíš procházel, tedy v Palestině a zvláště v Galileji, byl podle zpráv evangelii nadšeně vítán. „Ježíš se vrátil v moci Ducha do Galileje a pověst o něm se rozšířila po celém kraji. Učil v jejich synagogách a všichni ho velmi chválili“ (Luk 4,14.15). „...ale nevěděli, jak by to udělali, poněvadž všichni lid mu visel na rtech“ (Luk 19,48). Většina lidí si Ježíše až do konce vážila. Pouze evangelium Jana 6. kapitola prozrazuje, že v určitém okamžiku: „...mnoho jeho učedníků ho opustilo a nechodili s ním více“ (Jan 6,66). Z toho se ovšem nedá vyvodit, že by se od něj odvrátil celý národ. Ve skutečnosti projevy sympatií lidí nepřestaly až do posledního okamžiku na kříži.

Jak máme tedy rozumět té nenadálé nenávisti lidí v Pilátově soudní síni? Vždyť ho obdivovali a mnozí dokonce následovali. Jak můžeme sladit velké uznání, které lid k Ježíši choval, s vášnivým voláním po jeho usmrcení? Snad můžeme myslet na politický oportunismus nebo schopnost lidí vůbec rychle měnit názory. Takový už je člověk. Pod tíhou okolností a postupem času změnili názor. Můžeme se domnívat, že to byli tiž lidé, kteří Ježíše znali a nadšeně následovali, a pak pro něj vyžadovali rozsudek smrti.

Toto vysvětlení, ač se zdá jednoduché a jasné, je pochybné. Odporuje logice a hlavně zprávám Nového zákona. Kněží, kteří číhali na příležitost, jak Ježíše zatknout, se báli lidu (Luk 22,2; 19,47.48). Aby nevyvolali skandál nebo vzpouru (Luk 23,14; Mar

14,2), rozhodli se provést soudní přelíčení v noci (Mat 26,31; 27,1), což naprosto odporuje právu a zvyklostem Židů. To všechno dokazuje, že si uvědomovali popularitu Ježíše Krista. Jestliže kněží museli použít léčky ze strachu před lidem, pak to znamená, že Ježíš byl velmi oblíben. Zástup, který křičel „Ukřížuj ho!“ tedy nemohli tvořit lidé, kterých se kněží obávali.

Snad v tom zástupu byli někteří z těch, kteří Ježíše znali. Aniž by mnoho přemýšleli, nechali se zavléci do běhu události, neuvědomovali si závažnost chvíle. Podobně jako Jidáš, který byl nakonec spádem události nesmírně překvapen. Kolik jiných lidí podobně žádalo Kristovu smrt, ale přitom ji ve skutečnosti nechťeli. Nechápal, o čem jde. Lidé, kteří vyžadovali rozsudek nad Kristem, museli být podněcováni kněžími, sami o tom zřejmě přesvědčení nebyli. Z nevědomosti nebo ze zbabělosti, lhostejnosti nebo bez vlastního názoru, shromážděný dav slepě následoval příkladu kněží.

Kněží věděli, co chtějí a co dělají. To oni vedli celou záležitost. Evangelista Jan, očitý svědek dění, dokonce poznamenává, že to byli pouze oni a jejich služebníci, kdo křičeli: „Ukřížuj ho!“ „Když jej (Krista) velekněží a jejich služebníci uviděli, dali se do křiku: „Ukřížuj ho!“ (Jan 19,15). Jan poznamenává, že byli autory i dalších prohlášení. Více se cítili ohroženi vlastním lidem než římskou mocí.

Rozhodující roli při ukřizování Ježíše Krista hráli tedy kněží. Prostý lid, který znal a miloval Ježíše, kněžskou třídu nenáviděl, protože je považoval za zrádce, hrabivě despoty a servilní příslušovatele Římanů. Josefus Flavius poznamenává, že zneužívali svého postavení na úkor prostého lidu. Proto byli krajně nepopulární.

Z předcházejícího můžeme usuzovat, že křičící zástup museli tvořit lidé, kteří neznali ani Ježíše, ani velekněze a jejich zlořády, tedy Židé, žijící mimo Palestinu. Věhlas Mistra z Galileje, až na některé výjimky, ještě nepřekročil palestinské hranice. Je nutno připomenout, že k události došlo během velikonočních svátků, kdy do Jeruzaléma přišlo mnoho Židů z diaspor, tedy poutníků do Jeruzalémského chrámu. Tehdy už většina Židů nebydlela v Palestině. Během hlavních náboženských slavností přicházelo do hlavního města tisícové zástupy návštěvníků z jiných zemí.

V osudných hodinách bylo v Jeruzalémských ulicích mnoho Židů z diaspor, kteří Ježíše neznali, ba ani o něm nikdy neslyšeli. Evangelia rozlišují dvě třídy lidí: „Když vjel do Jeruzaléma, po celém městě nastal rozruch; pál se: Kdo to je? Zástupy odpovídaly: To je ten prorok Ježíš z galilejského Nazareta (Mat 21,10.11). Je možno jasné rozlišit tyto dvě skupiny. Jedni Krista znali — obyvatelé Palestiny, druzí o něm nikdy ne-

slyšeli — Židé z diaspor. Ti snad mohli být snadno přesvědčeni kněžími a strženi k určitému jednání.

Většina lidí, kteří hráli při ukřizování nějakou roli, si neuvědomovala závažnost chvíle. Odsouzení nevyšlo spontánně z nich. Zapojili se do určitého jednání, ale zřejmě se necítili odpovědní. Ostatně, Ježíš svou láskou postihl jejich tragický omyl. V bolesti z kříže prosil: „Otče, odpusť jim, protože nevědí, co dělají.“ Velmi často se zapomíná na tuto jednu z posledních proseb Vykupitele před smrtí. O to častěji se připomíná zlořečenství, které na sebe svolávali lidé naprosto nechápající závažnost události: „Krev jeho na nás a na naše děti...“ Záleží na nás, abychom rozhodli, která z těchto proseb si více zaslouží být vyslyšena a připomínána.

KDO JE VINEN?

Židé. Zástup sehnáný velekněžími nemůže být považován za skutečně zodpovědný za to, co se stalo. Oni jen propůjčili svůj hlas. Většina z nich Ježíše neznala, nevěděla, o čem jde. Bez nich by kněží zřejmě nikdy nedosáhli svých cílů. Uměli využít příležitosti. Strhli na svou stranu neinformované. Ti se nechali přesvědčit už proto, že jediné kladné svědectví o Kristu slyšeli z úst nepřítele svého lidu, Pontského Piláta. Jeho svědectví působilo zřejmě zcela opačně.

Křesťané. Ježíšovi učedníci, kteří později přijali jméno křesťané, byli také Židé. Mohli tehdy promluvit, měli co říci. Písmo je však představuje jako lidi, kteří se schovávali a raději mlčeli. Vzkříšený Lazar, milovaný Jan, ostatní apoštolové, všichni ti šťastní, kteří byli uzdraveni, potěšení, poučení a povznesení, všichni si nechali pro sebe to životně důležité tajemství. Měli strach. Pokud mluvili, zapírali.

Ještě si odvažujeme představit, co by se stalo, kdyby učedníci překonali strach a promluvili, kdyby křičeli, že ten Spravedlivý je naprosto bez viny, kdyby se prostě projeví. Židé z diaspor by přinejmenším museli zapochybovat o názorech kněží. Kdo ví, zdali by se kněží ze strachu před skandálem nebo vzpourou nemuseli vzdát svého úmyslu.

Křesťané věděli, a přece mlčeli. Nejsou v určitém slova smyslu odpovědnější než všichni ostatní? Můžeme to od nich vyžadovat? Jak bychom se zachovali na jejich místě? Byli zaskočeni událostmi. Snažili se být opatrní. V každém případě však jejich mlčení, jakkoli pochopitelné, stálo Krista život.

Kolemjdoucí. Stejně odsouzenihodné je mlčení těch, kdo bezcítěně přihlíželi. Bylo jich určitě mnoho. Zdá se, jako by se to nikoho netýkalo. Nikdo necítil potřebu zjistit, jak to vlastně bylo. Raději nechávali opatrné události běžet svou cestou. Tím hůř, jedná-li se o justiční omyl. Tito lidé přihlíželi „bohovraždě“. Jejich lhostejnost je stejně vražedná jako křik rozvášněného davu. Ale kdo má odvahu mezi nimi hledat vinníky?

V jejich prospěch svědčí ještě jedno tragické nepochopení. Došlo k němu ve chvíli, kdy měli volit mezi Ježíšem a Barabášem. Jméno Barabáš znamená v aramejštině „syn otce“. A můžeme-li věřit starým rukopisům, které kdysi četl Origenes, nechával si Barabáš říkat také Ježíš. Na kterého ze dvou Ježíšů, syna otce, mysleli jednotliví lidé v zástupu, když žádali osvobození?

Nic nám nedovoluje vytvořit definitivní závěr. Zůstávají jen pochybnosti.

Kněží. Chceme-li přece jen někoho označit za vinníka, musíme se obrátit k těm, které sám Pán označil jako své vrahy — ke kněžím a zákoníkům (Mar 8,31-33; Luk 9,22). V žádném případě je nemůžeme považovat za představitele a mluvčí celého národa. Stavěli se proti názoru lidu. Tajili svůj vztah k Ježíši. Zárlili na své přednostní postavení. Nakonec byli jediní, kdo měli opravdový důvod přát si Ježíšovu smrt. „Velekněží a zákoníci to uslyšeli a hledali, jak by ho zahubili; báli se totiž lidu, protože lid byl vzrušen jeho učením“ (Mar 11,18).

Připomeňme nejdůležitější argument k odsouzení, důvod velekněze Kaifáše, který roz-

hodl celou záležitost. Bezpochyby působí dojmem veliké moudrosti a také určité velkorysosti. Nestvůrná logika hovoří ve jménu dobra a společenosti. V zájmu národa chce s dobrým svědomím obětovat nevinného (Jan 11,47-53). Všechny vykonstruované důvody nás nemohou zmýlit. Zakrývají nízkost a odporné vztahy, které Písmo označuje plným jménem. „Věděl totiž (Pilát), že ho kněží vydali ze záští“ (Mar 15,10). Ve skutečnosti jedině kněží usilovali o ukřižování. Národ byl pasivní, lhostejný nebo neinformovaný.

Rímané. Nepřehlédneme jejich roli. Kněží o sobě prohlásili, že jsou předně služebníky císaře, a pak teprve představitelé lidu. Ostatně, nebyli to Rímané, kdo vykonali rozsudek? I když si Pilát umyl ruce, nic nezměnil a nezměnil na své vině. Mohl projevit svou autoritu, měl k tomu prostředky. Nakonec nemůžeme omlouvat nevědomost ani posledního vojáka, který se podílel na ukřižování. Povinnost uposlechnout rozkazu nemůže omluvit všechno. Zločiny páchané za války jsou stále zločiny — a ještě horší — protože jsou páchany s klidným svědomím.

Někteří historikové vidí v případě Ježíšova ukřižování dobrovolné podřízení se

římské autoritě přání židovských kněží. Synhedrium mělo přece právo vynášet rozsudky smrti a také je vykonávat jako v případě Štěpána. Použili však ke svým cílům římské moci. Způsob, jak s Ježíšem zacházeli, barvitě ukazuje úroveň římské spravedlnosti.

EVANGELIUM DĚJIN

Není snadné odpovědět na otázku, kdo je vinen Kristovou smrtí. Jedná se totiž o událost skutečnou, historickou, vytvořenou životem. Nese proto s sebou všechny důsledky: subjektivitu, protřečení a omyly. Tak či onak je nesprávné navrhnout jakékoli řešení. Bylo by zjednodušené a zaujaté rozlišovat špatné Židy, dobré křesťany a Římany nebo obráceně. Drama ukřižování je příliš složité, než abychom mohli dojít k jednoznačné odpovědi.

Zárliví kněží i diplomatictí Rímané jsou stejně vinni, ale s nimi se na zločinu podílejí i prostí Židé a křesťané. Jedni svou neuvědomnělou spoluúčastí, druhí zbabělým mlčením. Většina lidu je jako vždy v podobných případech nepřítomna. Když byl Ježíš souzen, spali. Soud se odehrával v noci, dav u Piláta se shromáždili časně rána. Když se lidé probudili a uvědomili si, co se děje, bylo již příliš pozdě. Mohli jen bezmocně přihlí-

žet tragédii. Ale do jisté míry jsou také vinni. I lhostejnost je hříchem. Spát, když je odsouzen k smrti nevinný, to je také hřích.

Do určité míry, ovšem těžko určitelné, nemůže nikdo utéci před obviněním ze spoluúčasti na vraždě Božího Syna: Židé, křesťané, Rímané, kněží, představitelé moci, prosti občané, vojáci i civilisté, přítomní i nepřítomní, všichni mají určitý podíl viny.

Dějinná pravda se tu přibližuje učení a proroctví Písma:

„On pak raněn jest pro přestoupení naše, potřín pro nepravosti naše, kázeň pokoje našeho na něj vložena, modřinami jeho lékařství nám způsobeno, všichni my jako ovce zbloudili jsme, jeden každý na cestu svou obrátili jsme se, a Hospodin uvalil na něj nepravosti všech nás.“ (Iz 53)

Všichni jsme spoluodpovědní za smrt Ježíše Krista. Kdybychom tehdy žili, ke které skupině bychom patřili? Nemusíme dlouho přemýšlet a dovozovat. Náš život dnes to prozrazuje. I my si budeme vědomi bez výmluvy své vlastní viny. Já a ty máme podíl na ukřižování Ježíše Krista.

PŘEDCHÁZEJTE RAKOVINĚ

Rakovina je obvykle něčím vyvolána. Odstraníte-li příčiny, zřejmě vás tato nemoc nikdy nezasáhne.

Rakovina je ve vyspělých zemích druhou nejčastější příčinou předčasných úmrtí. Na prvním místě jsou nemoci srdce.

CO JE RAKOVINA?

Abychom pochopili, co je to rakovina, měli bychom si nejdříve připomenout něco o nádorech vůbec. Nádory tvoří buňky, které se rozmnožují a rostou bez ohledu na normální vyváženost a potřeby celého těla. Nádorové buňky se vymykly z kontroly organismu. Jsou to buňky mimořádné. Nezapadají do přirozeného složení těla a neplní žádnou užitečnou funkci. Nádory můžeme zhruba rozdělit do dvou skupin. Rozeznáváme nádory zhoubné a nezhoubné. Nezhoubné nádory vytvářejí buňky, které zůstávají oddělené od ostatních tkání a tvoří jakési izolované „komůrky“. Nezhoubný nádor je jako věž ze všech stran ohrazená rozlehlým městem. Slovo „nezhoubný“ naznačuje, že nádor je neškodný. Vyplňuje pouze určitý prostor a může působit někdy potíže tím, že tlačí na okolní tkáň. Do skupiny nezhoubných nádorů patří také tukový nádor, který se vytváří pod kůží a projevuje se na povrchu těla jako boule.

Zhoubné nádory se skládají z buněk, které se intenzivně rozrůstají a porušují okolní tkáň. Zhoubný nádor nazýváme rakovinou. Když se rozrůstá, vysílá své výrůstky jako tykadla do mnoha směrů. Napadá ostatní tkáň,

velmi často je ničí a škodlivé látky se dostávají do krve. Takové porušení okolních tkání může způsobit krvácení a hnisání.

Nejhorší vlastností zhoubných nádorů (rakoviny) je to, že malé skupinky divoce rostoucích buněk prolomí mateřský nádor a jsou krví nebo mízou vedeny do některé vzdálené části těla. Shluky takových buněk se nakonec usadí a vytvoří tento proces migrace — metastázy. Metastatický nádor může ohrozit život nemocného daleko více než nádor mateřský.

Zhoubný nádor nejprve na určitém místě vyrostle a pak se od něj oddělí shluky buněk. Proto, je-li rakovina léčena v počátcích, je velká naděje na úspěch. Podaří-li se zhoubný nádor cele odstranit v počátečním stadiu růstu, před tím, než vytvoří metastázy, je naděje na uzdravení pacienta zcela reálná. Avšak, když se shluky rakovinových buněk oddělily od mateřského nádoru před jeho odstraněním, přináší následný rozvoj jednoho či více metastatických nádorů v jiných částech těla téměř vždy zhoubný výsledek.

CO ZPŮSOBUJE RAKOVINU?

Před několika lety převládal názor, že rakovina je důsledkem dědičných dispozic. Ale při dalším výzkumu se zjistilo více o tom, co se děje v buňkách, které se přetvářejí v buňky rakovinové. Toto přetváření způsobuje vada v ovládání normální činnosti buněk. Buňky nejsou schopny se přizpůsobit činnosti, typické pro tu část organismu, ve které se nacházejí. A tím vyvstává otázka: Byla tato vada v ovládání pravidelné činnosti přenesena z rodičů na děti jako vada dědičná, nebo byla zapříčiněna něčím, co se stalo během života daného jednotlivce? Byla-li vada přenesena z rodičů na děti, pak ji působí dědičnost. Byla-li však vyvolána až během života postiženého jednotlivce, pak bychom mohli říci, že jsou za ni odpovědní vnější vlivy.

Nyní se odhaduje, že v 80 % všech případů rakoviny způsobují přeměnu normálních buněk v buňky rakovinové vnější vlivy. Toto zjištění je významným pokrokem. V budoucnu by tento poznatek měl vést k přesnému určení vlivů vyvolávajících rakovinu, aby se jim mohlo předcházet nebo zabránit.

Jsou lidé, kteří mnohem více podléhají vnějším vlivům než ostatní. Dva lidé mohou vykouřit denně stejný počet cigaret a jejich kouř mohou vdechovat stejně intenzivně. U jednoho se po dvaceti letech objeví rakovina, u druhého ne.

Vlivy přispívající k vytvoření rakoviny jsou velmi složité. Některý druh rakoviny vyvolává společné působení několika podnětů, z nichž jeden zesiluje nebo dokonce znásobuje působení druhého.

VLIVY, KTERÉ ZVYŠUJÍ NÁCHYLNOST K RAKOVINĚ

Hovoříme-li o faktorech náchylnosti, poukazujeme na okolnosti a podmínky, které zvyšují pravděpodobnost vzniku rakoviny. Můžeme si je rozdělit do čtyř skupin: 1. fyzikální činitel; 2. chemičtí činitelé; 3. biologičtí činitelé a 4. okolnosti života a zdraví.

1. Fyzikální činitel

Jedním z důležitých faktorů zvyšujících pravděpodobnost vzniku rakoviny kůže, je nadměrné vystavování se slunečnímu záření. Také působení jakéhokoli iontového záření zvyšuje riziko rakoviny. Výskyt leukémie (rakovina krvevorných buněk) se po třech až pěti letech projevil v mnoha případech u těch, kteří přežili výbuch atomové bomby, a byli vystaveni působení tlakové vlny.

Na počátku rozvoje rentgenové techniky nebyli lékaři pracující s rentgenovým zařízením dostatečně informováni o tom, jak vlastně hazardují se svým zdravím. Ve dvou vědeckých pojednáních, která vyšla kolem roku

1940, se říká, že u takových lékařů se leukémie objevuje desetkrát častěji než u ostatních lékařů.

Bylo také zjištěno, že dalším faktorem zvyšujícím pravděpodobnost rakoviny je kouření — zvláště kouření dýmky, které způsobuje rakovinu rtů, jazyka a ústní dutiny. Různé části těla, kde jsou tkáně vystavené neustálému dráždění, jsou daleko citlivější na rakovinu. Mezi faktory podporující rakovinu patří i jizvy vzniklé porušením povrchu tkáně; žlučové kameny, které dráždí tkáň žlučníku a ledvinové kameny, které poškozují vyústění ledvin. Dráždivě působí též hnisavé zánehy. Například tlusté střevo je pak mnohem citlivější na rakovinu, než za normálních okolností.

2. Chemičtí činitelé

Je známo, že rakovinu podporuje mnoho průmyslových chemikálií. Uhelny dehet a krezolit se používají k vyvolání kožní rakoviny u laboratorních zvířat. Podobně působí i na dělníky, kteří jsou vystaveni jejich působení. Také arzénové přípravky, jsou-li dokonce užívány vnitřně, způsobují rakovinu. Anilínové barvy mohou po delším působení vést k rakovině ledvin. (Je to přirozené. Ledviny jsou orgánem lehce zranitelným, neboť se jimi odvádějí močí všechny škodlivé chemické látky z těla.)

U žen zvyšuje pravděpodobnost rakoviny pochvy a dělohy používání syntetických estrogenních hormonů. Vliv tohoto onemocnění se pak přenáší z jedné generace na druhou.

U lidí požívajících ve větší míře alkohol se objevuje rakovina častěji než u abstinentů. Zatím nelze určit přesně vliv alkoholu na rakovinu, protože lidé, kteří pijí alkohol, téměř vždy také kouří. Proto není jisté, zda

na výskytu rakoviny má větší podíl alkohol či tabák.

Kouření je příčinou asi 90 % případů plicní rakoviny, a ta způsobuje častěji než cokoli jiného smrt u mužů. Avšak v posledních letech vzrostl také počet úmrtí způsobených plicní rakovinou u žen. Nekouřit, to je jedinečná prevence proti rakovině.

3. Biologičtí činitelé

Značný zájem se v poslední době věnuje domněnce, že rakovinu může způsobit virus nebo skupina virů. Ovšem zatím nejsou žádné vědecké důkazy o tom, že při vzniku obvyklých druhů rakoviny jsou aktivními činiteli viry. Neexistuje žádný důkaz, že některý druh rakoviny je pravidelně způsoben virem.

4. Okolnosti života a zdraví

Existují některé okolnosti i doba v životě člověka, které mění citlivost vůči rakovině.

Věk. Je překvapující, že rakovina je druhou nejobvyklejší příčinou smrti u dětí. Převyšuje ji pouze počet úmrtí zapříčiněných nehodami.

U dospělých se nebezpečí rakoviny rok od roku zvyšuje. Mnoho faktorů podporujících rakovinu potřebuje čas k tomu, aby mohly vyvolat zhoubné změny v normálních buňkách.

Pohlaví. U mužů způsobuje největší počet úmrtí plicní rakovina, u žen rakovina prsou.

Stav. Rakovina prsou se častěji objevuje u svobodných žen než u vdáných. Také věk, kdy žena porodila první dítě, má velký vliv na její odolnost vůči rakovině prsou. Mnohem menší nebezpečí rakoviny prsou hrozí u žen, které měly první dítě před 25. rokem než u těch, které ho měly až po 35. roce.

Vliv manželství na rakovinu dělohy je přesně opačný. U žen, které se před 19. rokem vdaly nebo měly alespoň první pohlavní styk, je daleko větší pravděpodobnost výskytu rakoviny dělohy než u těch, které se vdaly až po dvacátém roce nebo zůstaly svobodné.

ROZHODUJÍCÍ FAKTOR

V dodatku k faktorům podporujícím náchylnost se musíme zmínit, že existuje ještě jedna okolnost, která ovlivňuje vznik rakoviny. Chceme upozornit na vrozenou lidskou odolnost vůči nemocem. Patří sem to, co lékaři nazývají imunita organismu — to je opatření, které tělu pomáhá odolávat nemocem jakéhokoli druhu — včetně rakoviny.

Ale existují i naléhavé případy, kdy lékaři používají tak zvané imunosupresivní látky, které mají potlačit odolnost organismu. Klasickým příkladem jen transplantace ledviny. V takovém případě je imunita potlačující nemoci příčinou toho, že tělo odmítá transplantované tkáň. Pacientův život může být zachráněn jen tím, že se na několik týdnů, než transplantovaná ledvina začne normálně pracovat, potlačí imunita organismu.

Je pozoruhodné, že lidé, kteří berou prášky na potlačení imunity, jsou citlivější na rakovinu, i když ostatní vlivy jsou stejné jako dříve. V tom je obsažena základní pravda, že člověk, který se udržuje v dobré tělesné kondici, je mnohem méně náchylný k rakovině stejně jako i k jiným nemocem. A to je jedna z odpovědí na otázku: Jak může člověk předcházet rakovině? Žijte střídme a zdravě a udržujte se v dobré tělesné kondici. Druhá odpověď na danou otázku je — varujte se vlivů podporujících náchylnost k rakovině.

MUDr. F. M.

ZPÍVEJME HOSPODINU

Händlův „Mesiáš“

MILAN DROBÍK

Slavný hudební skladatel Georg Friedrich Händel se narodil v Halle v Německu roku 1685. Již v mládí získal velmi dobré hudební znalosti. V sedmnácti letech se stal posluchačem práv, ale současně působil jako varhaník. Hudba u něj zvítězila, a tak za rok opustil své rodiště a stal se houslistou a cembalistou v hamburské opere. V té době vytvořil několik oper. V roce 1706 odcestoval do hudební Itálie, kde se osobně seznámil s nejvýznamnějšími představiteli italské hudby a kde slyšel nejnovější barokní skladby operní i instrumentální. Sám

se stal úspěšným skladatelem a interpretem. Z Itálie se Händel vrátil jako zralý a všude uznávaný umělec. Po krátkém pobytu v Londýně přijal místo dvorního kapelníka v Hannoveru. Ale již v roce 1712 odešel znovu do Anglie, která se stala jeho novou vlastí. Zde působil až do své smrti.

Hudební repertoár G. F. Händla je velmi široký. Nejvíce ho však proslavily velké vokálně instrumentální skladby známé jako oratoria. Většina jich (celkem 17) je psána na biblické náměty. Napsal je po delším odmlčení, po velké krizi, která chtěla před-

časně zkosit jeho tvůrčí elán. Jak došlo k tak náhlé změně způsobu psaní a výběru skladeb? Co zvláštního se stalo, co oživilo jeho génia a vedlo ho k napsání nejslavnějších oratorií?

Jedné noci roku 1741 se Händel ploužil londýnskými ulicemi. Vypadal velmi unaveně a nešťastně. Konal svou pravidelnou noční procházku. Neměla cíl, ale přece byla jakýmsi únikem ze zoufalé a neutešené situace. Jeho mysl bloudiva ve vzpomínkách. Znovu slyšel nádherné melodie svých slavných skladeb a viděl sály zaplněné nadšenými posluchači. V poslední době však nebyl schopen nic vytvořit. Nedařilo se mu jako dříve a budoucnost se zdála být temná a nejistá. Blížila se sedesátka a on se cítil unavený, nemocný a mnohem starší ... Náhle se před ním vynořila šedá silueta chrámu. Zastavil se. Ano, i Bůh ho opustil. Jeho srdce bylo naplněno hořkostmi a výčitkami: „Proč mě, Bože, necháváš žít, když mě moji přátelé pohřbívají, poněvadž nejsem schopen dále tvořit? Proč musím takto tápat neschopen ni-

čeho?“ Cítil se jako Job v době nesmírného utrpení. Ve svém nitru zoufale volal, jeho rty však jen tiše šeptaly: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?“

V beznaději se vrátil domů. Na stole své pracovny našel balík. Rozlomil pečť a rozbalil jej. Bylo to libreto k oratoriu. Mrzutě zabručel. Byl to text od druhořadého básníka Karla Jannese. V přiloženém dopise autor vyjadřoval přání, aby Mistr ihned začal s prací na tomto oratoriu, protože „Pán dal slovo“. Händel nespokojeně pokyvoval hlavou. Což měl Jannes tolik drзости myslet si, že je inspirován Bohem? Nemohl mu raději poslat text k opeře místo tohoto braku?

Händel byl jen průměrně věřící člověk. Pomáhal podle svých možností nešťastným lidem, ale jinak byl dosti panovačný. Nikdy neprožil žádnou zvláštní zkušenost s Bohem. A navíc byl v poslední době velmi mrzutý a nešťastný. Cítil, že je opuštěn nejen lidmi, ale i Bohem.

Lhostejně zalistoval libretem, když ho náhle zaujaly věty: „Byl nenáviděn a odmítán lidmi ... Očekával, zdali by ho kdo politoval, ale žádného nebylo; zdali by ho kdo potěšiti chtěl, ale nedočkal se.“ S rostoucím zájmem četl dále: „Nebo nenecháš duše jeho v pekle, aniž dopustíš svatému svému viděti porušení.“ Slova textu byla čím dál živější, vznešenější a radostnější, působila na jeho nešťastné srdce jako balzám, doslova je hltil: „Předivný, Rádce, Bůh silný, Rek udatný, Otec věčnosti, Kniže pokoje ... Já vím, že Vykupitel můj živ jest ... Plésej velice, Halelujah.“ Začal se ho opět zmocňovat oheň. Pocítil sílu. Zapomněl na svou malomyslnost, slabost, opuštěnost a mrzutost. V mysli mu vířily úchvatné melodie. Uchopil pero a psal. Noty s neuvěřitelnou rychlostí zaplňovaly stránky.

Příštího jitra mu sluha donesl snídani. Mistr začal psát nebo ještě neskončil? Sluha nevěděl. Postavil podnos se snídaní na stůl a tiše vyšel. Když se v poledne vrátil, snídaně byla dosud nedotčena. Starý věrný sluha začal mít obavy. Mistr vůbec nejedl! Jen vzal kus chleba, rozlomil ho napůl, ale do úst neuložil. Chléb upadl na podlahu, skladatel to ani nepostřehl, v uších mu právě zněla nová melodie. A tak psal, psal a jen chvillemi vyskočil a utíkal k nástroji, aby si nový úsek přehrál. Jindy zase se procházel dlouhými kroky po pracovně, mával rukama, jako by dirigoval a zpíval z plných plic: „Halelujah! Halelujah.“ A po jeho tváři stékaly slzy.

„Nikdy jsem ho neviděl takto vyvádět,“ svěřil se jeho sluha svému příteli. „Dívá se na mne a nevidí mne. Říkal, že se mu otevřely do široka brány nebes a že tam vidí trůn Boží. Bojím se, že se zblázní.“

Dvacet čtyři dny pracoval Händel jako zbavený smyslu, jen s nepatrnými chvilkami odpočinku a trochou stravy. Potom padl vyčerpan na lůžko.

Na jeho psacím stole ležel celý „Mesiáš“, největší oratorium, jaké kdy vzniklo. Spal nepřetržitě sedmáct hodin. Sluha myslel, že umírá a šel pro lékaře. Dříve než lékař přišel, Händel vstal a žádal jídlo. Srdečně se smál a žertoval: „Přišel-li jste na přátelskou návštěvu, jste vítán. Ale nedotýkejte se mé lidské schránky, nic mi nechybí.“

Londýn však nechtěl s Händlem nic mít. Vzal tedy „Mesiáš“ do Irska, kam ho lord místodržitel srdečně zval. V Dublinu spojil k provedení dva sbory a ověřil si nejprve sluchové znění svého díla. Blížilo se datum představení a rostlo také napětí obecnosti. Všechny vstupenky byly vyprodány a aby bylo více místa, byly dámy vyzvány, aby přišly bez krinolín a páni bez kordů. Dne 13. dubna 1742 na velikonoce se konalo představení. Zástupy netrpělivě čekaly před vstupem do sálu. Když dozněly poslední tóny mohutným „Amen“, obecnost propukla bouřlivými ovacemi.

Händel nechtěl přijmout za toto dílo ani šilink. Výnos z jeho provádění měl jít vždy na dobročinné účely. Poznal, že to byl zážrak, kterým byl vysvobozen z nehlubší malomyslnosti, že to byla velká milost Boží a Boží inspirace, která ho vedla k napsání „Mesiáše“. Přál si, aby oratorium sloužilo vždy těm, kteří ztratili naději, malomyslným a ztrápeným, aby těmto lidem pomohlo podobně jako jemu samému.

Po triumfu v Dublinu chtěl dílo slyšet i Londýn. Tam došlo během prvního představení k zvláštnímu výstupu. Když zazněly tóny sboru „Halelujah“, král a podle jeho příkladu i ostatní posluchači povstali a stáli v posvátné účtě až do konce sboru. Tento zvyk se udržel dodnes.

Text libreta „Mesiáš“ způsobil nejen oživení tvůrčího ducha Händela, změn il i jeho postoj k víře v živého Boha. Porozuměl dílu vykoupení skrze Ježíše Krista. Našel rovněž nové náměty ke svým dalším oratoriím. Byly to příběhy bible, jež se stala pro Händla tou nejoblíbenější a nejpotřebnější knihou. Čerpal z jejích příběhů sílu nejen pro sebe, ale toužil, aby ji získali všichni lidé. Zhudebnil proto četné biblické náměty, takže po „Mesiáši“, který je

bezesporu jeho nejslavnějším oratoriem, napsal ještě další jako „Samson“, „Deborá“, „Saul“, „Athalia“, „Izrael v Egyptě“, „Jozue“, „Jefta“, „Balsazar“ a „Juda Makabejský“. Dále napsal k oslavě Boží „Te Deum“.

Kéž by se slovo Boží a jeho příběhy staly i pro nás nepostradatelným měřítkem naší víry. Když budete mít někdy možnost poslouchat Händlova „Mesiáše“, vzpomeňte si, za jakých okolností byl napsán. Život tohoto velikého hudebníka změnil Ježíš Kristus. Náš Spasitel může být pro každého člověka zdrojem nesmírné síly, radosti a inspirace. Mohutné „Halelujah“ by mělo zaznít i ze tvých rtů již zde na této zemi, aby pak mohlo znít v blízkosti Božího trůnu v Božím království.

VY SE PTÁTE my odpovídáme

Jak vznikla církev adventistů s.d.

Rád bych věděl, jak stará je církev adventistů s.d. a jaké jsou okolnosti jejího vzniku.

N. O.
Církev adventistů sedmého dne má své kořeny ve významném náboženském hnutí první poloviny devatenáctého století, které zasáhlo tehdy mladé, bouřlivě se vyvíjející Spojené státy americké. Toto hnutí je známo pod názvem milleristické. Svě jméno získalo po svém zakladateli Williamu Millerovi, původně farmáři. Tento pilný badatel bible byl při svém studiu zasažen proroctvím z osmé kapitoly knihy Daniele (verš 18). Posléze dospěl k názoru, že ono místo Písma svatého hovoří o velmi blízkém příchodu Ježíše Krista na naši zemi. Tímto zjištěním byl tak naplněn, že je od roku 1831 začal šířit veřejně. Jeho působením vzniklo velké hnutí, které burcovalo lidi, aby se připravili na druhý příchod Spasitele, jenž se měl uskutečnit kolem roku 1844. A protože hlavním tématem se stal Kristův příchod, latinsky adventus, říkalo se milleristům také adventisté.

Ježíš však v určený čas nepřišel a milleristické adventní hnutí, do té doby celistvé, se začalo rozpadávat. Někteří např. zavrhlí myšlenku brzkého příchodu Spasitele vůbec a druzí zase začali určovat nová data. Mezi adventisty této doby také patřila skupinka věřících, kteří znovu přezkoumávali význam Danielova prorocství. Došli k závěru, že toto prorocství nemluví o příchodu Ježíše Krista na zem, ale o jeho příchodu jako velekněze do nebeské svatyně svatých. Vedle nově formulované adventní naděje se právě tato pravda stala důležitým jednotícím prvkem věřících. Záhy se však (roku 1845) objevuje další nový rys adventistů — sobota, kterou považovali za pravý den Páně a skutečný sedmý den týdne. Mezi významné postavy této doby patří H. Edson, J. Bates a manželé Whiteovi.

V prvním desetiletí druhé poloviny devatenáctého století stále hovoříme o volném sdružení sborů. Teprve konec padesátých let a začátek šedesátých si vynutil důležité kroky k pevné organizaci. V roce 1860 se objevuje oficiální název — adventisté sedmého dne, a v roce 1863 se sbory adventistů spojují do organizace se společným ústředním orgánem. V oné době tato malá církev sto dvacet pět sborů měla tři a půl tisíce členů. Za sto šestnáct let se zvýšil počet jejího členstva na více než tři milióny.

O okolnostech vzniku církve adventistů s.d. u nás pojednával seriál Znamení doby „Tak nás Bůh vedl“.

Milý otče,

nepočítám-li naše poslední setkání, neviděla jsem Tě celých dvacet let.

Přiznávám, že nevím, jak začít, přestože Ti chci napsat. Jabloně již dávno odkvetly a kosa v mužových rukou rozhodně seká voňavý trávnick s bílými kopretinami před domem, jako by hlásala, že s jarem se brzy vypořádá.

Děti jsou ve škole, a tak mám chvíli čas, abych Ti v klidu napsala. Dvacet dlouhých roků. Tenkrát před lety jsem byla malá devítiletá žabka, která si ještě hrála s panenkami a nutila všechny kolem sebe, aby si hráli s ní.

Měla jsem ráda Tvé ruce protkané jemnými vláskami. Ruce, které mě často brávaly a tiskly k zarostlé tváři. Docela ráda, ač s trochou přemáhání, jsem snášela škrábání vousů, když jsi mě líbal na čelo.

Už rok předtím, než jsi odešel, jsem cítila, že jsi jiný. Jen zřídka kdy mne Tvé ruce tiskly k hrudi, aby čečraly mé vlásky. Cítila jsem, že i to ojedinělé vyjádření lásky bylo nucené a chtěné. Děti totiž pro takové věci mají dobře vyvinutý smysl. Procházkou večerem modrých stínů přestaly úplně. Nahradil je maminčin pláč v zajetí čtyř chabě osvětlených stěn. Po pěti dnech a pěti nocích bez Tvého zimníku v chodbě na věšáku, po pěti dnech a pěti nocích žalostně sevřených maminčiných rtů se usadil hlad do vyprázdněných polic ve špiži. Sestého dne se maminčiny rty sevřely ještě více a její ruce (hladily stále vroucně mou tvář jako dříve) stoučily perský koberec v obývacím pokoji. Koberec dostal ve městě nového majitele, maminka přinesla dvě tašky jídla. Hlad na čas zmizel. Vyhnal jej kukuřičný chléb a margarín. Byla válka a Ty jsi stále nešel.

Asi desátý den, přesně si to nepamatuji, když už zase maminka rozžala starou lampu v kuchyni u okna, otevřely se hlučně dveře do šedivé chodby bez oken a vešel jsi Ty. Ty, zbavený všeho, co mi připomínalo tátu. Začaly jsme se sestrou plakat, když jsi před matkou rozhazoval výhružně rukama.

Tvoje ruce. Jak ráda jsem putovala svými prstíky cestami vrásek Tvých rukou. Ted

byly napráženy k ráně. Na ten večer nikdy nezapomenu. Ne, nezapsaly se mi do paměti všechny podrobnosti, ale do srdce se mi vryly barevné střepy zoufalé bolesti, tupých ran, finkotu starého porcelánu, přehlúšeného zlobnými výkřiky. A jako prázdný rám zůstalo kdesi ve vzduchu viset úděsné bouchnutí dveřmi, po němž následovalo tíživé ticho bez radosti.

Dlouhých dvacet let. Na všechno zůstala maminka sama. Nemohla se s nikým dělit o bolest a radost. Teprve dnes si plně uvědomuji její sílu a odvahu k životu. Dokázala statečně nést břemeno samoty se závažnými starostmi o nás dvě. To, co teď píšeš, není docela pravda. Ona žila jistotou, že není sama. Nebyla samotná. Chopila se nabízených rukou dávného Přitele — Ježíše Krista. Myslí, že kdyby ty ruce neznala, nenáviděla by Tě a umlčela by každého, kdo by Tě snad jen neprozřetelně něčím připomněl.

Byl tady On a s ním i jasná rána s tichou modlitbou diků a přání. Maminka se naučila vyslovovat Tvé jméno v ranních rozmluvách s Ním. Začala věřit, že se vrátíš, a už tehdy Ti odpustila. Moc dobře víš, s kým se přátelila a komu tak důvěřovala. Na něj zářit nikdo nemusí. Ježíš je pozorný přítel všech, kteří nechtějí být sami.

No, a tak uplynulo těch dvacet let. Jsem vdaná, mám zdravé děti, hodného muže. Nemám však už matku.

Stála jsem u její postele, zatímco lékařka ji píchala dávku morfia, když jsem uslyšela zvonek nade dveřmi. Docela krátký signál. Maminka otevřela oči a tážavě na mne pohléděla.

„Kdo je to?“, četla jsem z jejích očí. Šla jsem otevřít. Poznala jsem Tě. Stál jsi tam vysoký, opřený o hůl a uctivě, jak bývalo Trým zvykem, jsi zdřavil. Podal jsi mi ruku. Chtěla jsem Ti podat svou, ale pak jsem ji stáhla zpět.

Vedla jsem Tě do maminčiny ložnice. Červeně překvapení a zmatku mi zbarvila tvář a srdce zrychlilo svůj tep.

„Jano,“ zašeptal jsi, když ses přiblížil na dosah jejích rukou.

Myslela jsem, že bude mlčet, ale ona vyslovila těžce Tvé jméno a natáhla k Tobě ruce. Její ruce byly kdysi krásné. Ještě dnes

zcela neztratily na svém půvabu. Jen kůže byla teď nezdravě průsvitná. A Ty její ruce uchopil. Snad jako tenkrát, když Ti je poprvé nejistě podala na první tajné schůzce. Tehdy jsi vzal její dlaně do svých a upřimně sliboval, že už je neopustíš.

Posadil ses potom na židli a já jsem se nepozorovaně vytratila z pokoje. Nechtějí vědět, jaké pocity naplnily moje srdce, když jsem vyprovodila lékařku a potom usedla k šiti v kuchyni. Dvě hlavní myšlenky však kolovaly mou hlavou. Stejně silně, stojící proti sobě, a já nemohla najít východisko.

Co tu děláš? Celých dvacet let si nevzpomněl. Je to matčin muž a tvůj otec.

Ani když jsi od nás navečer odcházel, neměla jsem jasno. Proto jsi na přání dobré noci a otázku, co dělají děti, uslyšel jenom neurčité zamumlání.

Když jsem potom nahlédla do matčina pokoje, s údivem jsem pozorovala její vyrovnanou tvář. Kdybych nevěděla, že je nemocná, asi bych vybuchla zlosti. „On se k tobě celých dvacet let nezná a ty jej přijmeš, jako kdybyste se rozešli včera v plné shodě.“ Určitě mou myšlenku přes zarytý mlčení vyčetla z mé tváře, protože tiše řekla: „Jsem stejně ráda, že přišel. Poslední uzel mého života byl rozváznán a já mohu odejít.“

Další události nenechaly na sebe dlouho čekat. Její smrt mnou silně otrásla, přestože jsem už půl roku předem věděla, že zemře.

Neměla jsem dříve sílu napsat Ti své rozhodnutí, které ve mně po její smrti uzrálo. Až dnes po třech měsících Ti píše. Mé děti vlastně ještě ani svého dědu neviděly. Kolikrát se už po něm ptaly! Pokoj pro hosty zeje prázdnotou, zahrada zůstala opuštěná a stromům Ty přece rozumíš.

Tvoje dcera

Dostal se mi na stůl dopis, který jistě patří k těm, jež jen ztěží dokážeme přečíst „na sucho“. Chci se s vámi o něj podělit. Mám za to, že je výmluvným svědectvím o tom, jak křesťanství dodává našemu životu sílu překonávat úskalí a trhliny mezilidských vztahů, svědectvím o moci odpuštění a smíření.

Redaktor

Ruce sepjaté k modlitbě

Mat 25,40

byl o hodně starší než on, ale také si přál studovat a stát se velkým umělcem.

Pronajali si pokoj, společně hospodařili a malovali. Brzy jim však došly peníze. Zdálo se, že budou muset opustit své sny a zanechat malování. Když se jejich situace zdála beznadějná, Dürerův přítel navrhl: „Tento způsob práce a studia není vyhovující a nemůžeme to tak dál dělat,“ řekl. „Zkusme jiný způsob. Jeden z nás může vydělávat peníze na zaplacení nájmu a stravy, zatímco ten druhý bude malovat a studovat. Později, když budeme moci prodat nějaké obrazy, ten, který bude pracovat, se může vrátit ke studiu a malování.“

„To je dobrý nápad,“ souhlasil mladý Dürer. „Já budu vydělávat peníze na živobytí.“

„Ne,“ odporoval mu starší přítel. „Já to budu dělat. Bude to tak lepší. Už jsem si našel místo v restauraci. Jsem starší. Ty máš větší talent. Nesmíš promarnit ani rok. Nechej mě pracovat.“

Zařídili se podle návrhu staršího muže. Mladý umělec pilně studoval a maloval. Jeho přítel těžce pracoval, aby mohl zajistit potravu a zaplatit nájem za jejich malou podkrovní světničku. Přijímal každou práci, kterou sehnal a jeho pracovní doba byla dlouhá a vyčerpávající. Ale byl šťasten při pomýšlení, že pomáhá svému příteli. Den po dni při práci snil o chvíli, kdy se bude moci opět vrátit k malování.

Jeho příležitost přišla. Mladý Dürer prodal dřevěnou řezbu. Přihnal se domů, aby oznámil svému příteli dobrou zprávu. „Máme dost peněz na jídlo,“ řekl, „a dost peněz,

abychom prozatím mohli zaplatit nájem. Přišel čas, kdy mohu vydělávat na živobytí já. Můžeš se vrátit k malování. Nemusíš už déle pracovat jako dosud. Ted se o nás oba budu starat já.“ Mladý Dürer radostně hovořil o svých záměrech. Oba byli vzrušeni.

Starý umělec zanechal umývání nádobí a servírování. Opustil dosavadní práci a znovu vzal do ruky štětec. Ale během těch dlouhých měsíců těžké práce se něco stalo. Při namáhavé a drsné práci mu ztuhly svaly, zvětšily se mu klouby a zkrivily prsty. Nemohl už obrátit a zručně zacházet se štětcem. Dlouho o to usiloval, ale nakonec shledal, že se už nikdy nemůže stát malířem. Obětoval pro svého přítele svůj sen o velikosti.

Dürerovi velmi tížilo, když zjistil, co se stalo jeho dobrému příteli. Krátce na to se vrátil domů dříve než obvykle. Když otvíral dveře do pokoje, uslyšel hlas svého přítele, který se vroucně modlil k Bohu.

Dürer tichounce vstoupil do pokoje. Starý muž uctivě klečel u své postele. Měl před sebou sepjaté ty ruce zhrublé prací. Když se na něj mladý umělec díval, uviděl v oněch sepjatých rukou symbol víry, kterou se rozhodl zachytit a namalovat na plátno. „Nikdy nemohu těmto rukám vrátit ztracenou zručnost, ale mohu světu ukázat lásku a vděčnost, kterou cítím ve svém srdci.“

A tak se stalo, že mladý umělec Albrecht Dürer vytvořil mistrovské dílo. Ruce sepjaté k modlitbě hovoří o lidském nitru. Nebylo třeba vidět nad rukama tvář. Obličej a celou bytost velkého člověka znázorňovaly sepjaté, znetvořené ruce.

DWIGHT L. MOODY

Naši čtenáři jistě znají z mnoha citátů i příkladů jméno jednoho z velkých kazatelů minulého století D. L. Moodyho. V posledních dnech roku si připomeneme 80. výročí jeho smrti.

Když 22. prosince 1899 zhaslo srdce dvašedesátiletého „krále evangelistů“ Dwighta L. Moodyho, bylo v jeho pracovně nalezeno na 400 obálek s předlohami pro nejrůznější kázání. Na každé obálce bylo uvedeno, kdy a kde kázání přednesl. Například „Znovuzrození“ více než 180krát, „Přišel Syn člověka“ 142krát a „Setba a žet“ 113krát.

Moodyho život a činnost lze znázornit strmě stoupajícím grafem. Jako čtyřletý ztratil otce. Matka se starala o devět dětí. Když se v sedmnácti letech obrátil ke Kristu, uměl sotva psát a číst. Ucházet se o přijetí do jedné křesťanské církve; jeho znalosti byly však tak slabé, že třeba evangelium Jana hledal ve Starém zákoně. Ke zdokonalení mu poskytli lhůtu deseti měsíců, po které složil zkoušku s nejlepším výsledkem. V devatenácti letech se usídlil v Chicagu, kde pracoval jako prodáváč v obchodě s obuví. V modlitebně si rezervoval čtyři řady lavic, na které pravidelně usazoval pozvané hosty. Založil a vedl nedělní školu pro zanedbané děti, která se rozrostla na 1500 členů. Moody byl velmi zanícený pro službu Bohu, leč v počátcích se nevyhnul nedostatkům. Po prvním vystoupení při modlitebním shromáždění dostal radu, aby pro příště raději mlčel, tím prý nejlépe poslouží Bohu. Jiný sice hodnotil jeho schopnost přivádět hosty, ale varoval ho, aby již nikdy nekázal. „Děláš mnoho gramatických chyb,“ řekl. „Vím, že dělám chyby a mnoho mi schází,“ odpověděl Moody, „ale jak ty svou gramatickou bezvadností sloužíš Bohu?“

Ve 24 letech zanechal zaměstnání a odevzdal se plně službě pro Krista. Žil jen ze svých úspor a nepatrných podpor přátel. Zakládal nedělní náboženské školy pro děti, zajišťoval denně stravu pro 500—800 osob, získával peníze na stavbu kostela pro vojáky, navštěvoval nemocné, kázal denně až na třech shromážděních. Chodíval spát k půlnoci, vstával pravidelně ve 4 hodiny ráno a do 6 hodin studoval bibli. Jeho současník napsal, že pracoval s tak velkým nadšením a energií, že by jeho způsob života vyčerpával 12 normálních lidí. Když potkal někoho ze svých známých, oslovil jej: „Pověz mi něco ze svého srdce. Vyprávěj mi o Kristu. Jaký byl dnes tvůj nejlepší nápad?“ Tak sbíral podněty ke kázání.

Během americké občanské války zavedl evangelizační a modlitební shromáždění v táboře pro raněné vojáky.

„Kázání není to nejdůležitější, v evangelizačních písních je často více evangelia než v kázání. Píseň může vniknout i do srdce, kterého se kázání ani nedotkne.“ Tento poznatek naučil Moodyho cenit si píseň a zpěváků. Kolem r. 1870 slyšel zpívat Davida Sankeye a hned poznal, že je to muž, kterého již sedm roků hledá. Sankey měl neobyčejně krásný, znělý a Bohem zmocněný hlas, jenž se dotýkal lidských srdcí. Provázel pak Moodyho na cestách po Americe i v zámoří a otvíral lidská srdce pro evangelium.

V r. 1873 při návštěvě Anglie mu evangelista Henry Warley řekl: „Svět ještě nezažil, co může Bůh učinit pro a skrze člověka, který se mu plně odevzdá.“ Slova o nutnosti plného odevzdání zůstala Moodymu v srdci jako mocná pohnutka. Když kazatel H. Moorehouse navštívil Chicago a na pozvání Moodyho ká-

zal v jeho modlitebně na slova Jan 3,16, bylo shromáždění tak uchváčeno, že musel kázání sedmkrát opakovat. Moodymu pak řekl: „Děláš to obráceně. Až budeš kázat místo svých slov Slovo Boží, pak se staneš velkou mocí ve službách dobra.“ Pak spolu denně četli bibli na modlitbách a Moody pochopil nutnost souvislého studia. Celá léta vlastnil jen jednu bibli, kterou nosil stále u sebe.

Moody kázal po celých Spojených státech, několikrát zavítal do Anglie a Skotska, navštívil Jeruzalém, Egypt, Itálii, Švýcarsko, Francii. Všude kázal za neobyčejného zájmu posluchačů, mnohdy až třikrát denně. Pro jeho vystoupení byly pronajímány největší dvorany, jež často nepojaly všechny dychtivé posluchače. Například v Londýně kázal před 50 tisíci lidmi, v Edinburgu po pět týdnů denně a na poslední kázání přišlo asi 20 tisíc osob. V Glasgově se v hale tísnilo více než 6 tisíc posluchačů a dalších 20 tisíc stálo venku. Ale jeho kázání nezněla naprázdno! Mnoho lidí zanechalo starého způsobu života a začalo žít s Kristem. Noviny „The New York Times“ psaly: „Opilci se stávají střizlivými, hříšníci ctnými, podlí a falešní šlechtnými, ... mládež je bystřejší, staří lidé laskavější. Mnoho lidí dostalo novou naději do života...“ Ač sám si nikdy žádnou statistiku nevedl, odhadovali jeho spolupracovníci, že přivedl k Bohu nejméně milión duší. Jeho víra nebyla založena na církevních dogmatech, ale jen na Slově Božím. Když byl jedním církevním hodnostářem požádán, aby předložil písemně své vyznání víry, poukázal na 53. kapitolu Izaiáše.

Moody se modlil tak usilovně, jako by jen v tom záležel úspěch jeho činnosti; přitom pracoval houževnatě a vytrvale, jako by na sílu svých modliteb nespolehl. Neznal slovo „nemohu“. Když nenašel porozumění u svých přátel pro mnohé plány a podnikání, pouštěl se do nich sám. Ať se jednalo o misijní cesty, vydávání knih, zakládání biblických škol nebo dokonce velkou evangelizaci během světové výstavy v r. 1892 v Chicagu.

Je to jen několik kamíneků z pestré životní mozaiky tohoto oddaného služebníka Božího, jenž obzvláště lnul k těm nejnižším vrstvám hříšníků, opilců, zlodějů, opuštěných dětí, kterým kázal o lásce Boží a přiváděl je tak k obrácení. Nejdříve je učil, aby pro Krista něco konali, později žádal, aby dovolili Kristu něco vykonat v nich.

Život Moodyho je skvělým příkladem toho, co dokáže Bůh skrze člověka, který se mu plně odevzdá a podle nejlepších schopností pro něj pracuje.

MÍROVÝ SEMINÁŘ V TRINCI

Na výzvu Regionálního sdružení Křesťanské mírové konference ČSSR se ve dnech 26. a 27. června 1979 shromáždilo v Trinci 116 delegátů ze čtrnácti křesťanských církví a náboženských společností a čtyř bohosloveckých fakult k celostátnímu mírovému semináři. Shromáždění se také zúčastnili hosté ze Sovětského svazu a Německé demokratické republiky.

Pozornost jednání byla zaměřena k problémům odzbrojení, zvláště ve vztahu k podepsání smlouvy o omezení strategických zbraní SALT II mezi Sovětským svazem a Spojenými státy. Dále se účastníci zabývali otázkou lidských práv ve vztahu k rasové otázce rozvinuté v dokumentech 5. VMS.

Na závěr bylo přijato prohlášení, z něhož vyjímáme: „Jako křesťané vyzýváme každého, kdo je ochoten nás slyšet, aby se všemožně přičinil o to, aby strážlivá věcnost smlouvy SALT II docházela nejen vděčného ocenění, nýbrž se stala rovněž podnětem zvýšeného úsilí o šíření pravdě mírového smýšlení mezi lidmi.“

VLIV DOMOVA JE NEJSILNĚJŠÍ

Průzkum časopisu McCall založený na záznamu 60 000 odpovědí z řad ženských čtenářů podává zprávu, že 90 % žen, které se ankety zúčastnily, věří v Boha, 80 % věří v nesmrtelnost duše a 67 % se denně modlí. Avšak jen 17 % přiznává, že organizované náboženství má hlavní vliv na jejich morálku a pouze 6 % uvádí svůj kostel či synagogu jako to, co má největší podíl na utváření jejich morálního pohledu. 49 % žen uvedlo, že hlavním důvodem vzrůstajícího počtu mladistvých svobodných matek v USA je rozbitý rodinný život jejich rodičů. 37 % žen vidí hlavní příčinu úpadku

americké morálky v nevhodných programech televize, ve špatném obsahu knih a časopisů. Nakonec se 99 % žen shodlo v tom, že největší odpovědnost za morálku dětí a mládeže nesou jejich rodiče.

NEJVĚTŠÍ ANGLIKÁNSKÁ KATEDRÁLA

Počátkem roku byla za přítomnosti anglické královny Alžběty slavnostně otevřena a vysvěcena největší anglikánská katedrála v anglickém městě Liverpoolu. Stavba trvala celých 75 let. Základní kámen položil v roce 1904 král Edward VII. Letos byla stavba slavnostně dokončena. Je to čtvrtá největší katedrála na světě. Tři předcházející patří římskokatolické církvi. Jsou to katedrály s. Petra v Římě, katedrála v Seville ve Španělsku a katedrála v Miláně.

SEBEVRAŽDY MLADISTVÝCH

Na 4000 mladistvých spáchá ročně v Rakousku sebevraždu. Přitom na jednu sebevraždu připadá průměrně deset nezdařených pokusů. Na třicátém druhém kongresu lékařů ve Vídni řekl specialista na sebevraždy, profesor Dr. Erwin Ringel, alarmující prognózu: „Počet mladistvých, kteří odcházejí dobrovolně ze života, dále poroste.“

Hlavní příčinu tohoto strašného vývoje vidí profesor Ringel v tom, že mnoho dětí je až chorobně zhýčkáno blahobytem. Děti jsou před těžkostmi chráněny jako v bavlnce. Nepřirozená ochrana před problémy je nepřipravená na pozdější řešení vlastních životních problémů, nejsou s to se s nimi vypořádat. Strach před životem, život bez přítele, zraněné sebevědomí, samota, bezmocná zahořklost, neúspěch ve škole, přesycenost a dlouhá chvíle jsou další příčiny sebevražd.

„Je pochopitelné, že mnozí mladiství utíkají před problémy do neskutečna — používají drogy. Profesor Ringel zdůrazňuje, že i společnost má k drogomaniům nesprávný vztah. Vylučují je ze škol, lidé jimi pohrdají. Mnozí z drogomaniů nevidí již žádné východisko, a proto skončí sebevraždou.“

RYCHLÝ ROZVOJ ADVENTISTICKÉ UNIVERZITY V MONTEMORELOS

Adventistická univerzita v Montemorelos v Mexiku, která je první adventní univerzitou mimo USA, prošla v posledních pěti letech bouřlivý rozvoj. Koncem školního roku 1978 až 1979 opustili univerzitu první vyškolení lékaři. Diplomů obdrželi i studující teologie a pedagogiky.

Mexiko je země, která ochotně přijímá poselství o druhém příchodu Pána Ježíše. Každý měsíc se rozhodne pro biblický křest ponořením průměrně na 1000 nových věřících. Každý týden tak vzniká v této zemi sbor o 250 členech.

NOVÝ ZÁKON V ŘEČI KORÁNU

Překlad Nového zákona do současné hovorové arabštiny vydali v těchto dnech v Bejrútu (Libanon). Vydatelcem je Světový svaz biblických společností. Na novém překladu spolupracovali odborníci církve evangelické, katolické a koptické z různých zemí arabského světa.

Podle sdělení Švýcarské biblické společnosti by měl Nový zákon, přeložený do hovorové arabštiny, otevřít člověku Blízkého východu přístup ke křesťanskému poselství. Rovněž by měl pomoci všem malým, ale aktivním křesťanským církvím v jejich evangelizační práci. Biblická společnost v Libanonu je tím nejaktivnějším činitelem. I když na Blízkém východě jsou stále boje a náboženské napětí, je biblická společnost v Libanonu přesvědčena, že i mohamedáni budou ochotni přijímat poselství o Ježíši Kristu.

Práce na překladu Starého zákona už také začala. Očekává se, že celá bible v hovorové arabštině vyjde v roce 1982.

RŮST ALKOHOLISMU V NSR

V posledních dvaceti letech se počet alkoholiků v NSR více než zdvojnásobil. Každý třetí pacient, kterého ošetřují na psychiatrickém oddělení, je alkoholik.

Přinášej ovoce

Bůh má pro tebe práci v církvi i mimo ni. „Tím bude oslaven můj Otec, když přinesete hojné ovoce“ (Jan 15,8). Ovoce, které přinášíme, je pro svět jedinou zkouškou kvality stromu. Je to důkaz našeho učednictví. Jsou-li výsledky naší práce takové, že přinášíme bohaté ovoce, jako ratolesti živého vinného kmene, pak před světem nosíme znamení Božích synů a dcer. Jsme živými listy, které znají a čtou všichni lidé. 5T 348

Není lepší způsob, jak Boha oslavit a vyvýšit pravdu, než nevěřícím ukázat, že pravda silně a příznivě působí na životy lidí chamtivých a skoupých. Jestliže by bylo zřejmé, že víra u takových lidí má moc přetvořit charakter a proměnit je z lidí uzavřených, sobeckých, lstivých a peníze milujících v lidi, kteří rádi konají dobro, hledají příležitosti, aby použili své prostředky k požehnání těch, kdo to potřebují, navštěvují vdovy a sirotky v jejich soužení a nenechají se poskvřnit světem, pak by to byl nezvratný důkaz, že jejich náboženství je živé. Takoví by měli nechat svítit své světlo, aby ostatní viděli jejich dobré skutky a byli vedeni k oslavování Otce, který je v nebesích. Takové ovoce je svaté a takoví lidé jsou živými představiteli Krista na této zemi. Hříšníci by byli usvědčeni, že v pravdě je moc, kterou neznají. 2T 239

Každý křesťan smí očekávat příchod Pána Ježíše a nejenom očekávat, ale i urychlit. Kdyby všichni, kdo vyznávají jeho jméno, přinášeli ovoce k jeho slávě, jak rychle by se po celém světě rozeselo semeno evangelia! Brzy by nastala poslední žeň a Kristus by přišel shromáždit převzácné obilí.

Křesťané by se měli probudit a chopit se svých zanedbaných povinností, protože jejich osobní úsilí má spásný dosah.

Pravá bohoslužba spočívá ve spolupráci s Kristem. Modlitby, napomínání a řeči mohou být jen laciným a krátkodobým ovocem, ale plody projevené dobrými skutky jsou tím pravým ovocem, které roste na dobrém stromě.

Jednotliví členové církve by se měli chopit svěreného díla, které spočívá v šíření a přijímání světla. Žádný lenoch nemůže být na vinici Páně ospravedlněn.

Onou hlavní zásadou je ovoce, které Kristus od nás požaduje: dobré činy, laskavá slova a projev něžného soucitu vůči ubohým, chudobným, trpícím.

ChS 96.97.

E. G. Whiteová